

શ્રી યશોવિજયજી

જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

હૃદયના ઉદ્ધાર

આજના લેખકોનો એતો નિયમ થઈ પડ્યો છે કે ભારે પુસ્તક ગમે તેવું હોય છતાં પ્રસ્તાવના તો લખવીજે.

પ્રસ્તાવના શા માટે ? જો પુસ્તકમાં આવેલ વિષયથી વાંચક તદ્દનજ અજ્ઞાત હોય તો તેનું સામાન્ય દિગ્દર્શન આગળ કરાવવામાં આવે તેજ પ્રસ્તાવના. પરંતુ જ્યારે વિષય દરેકના હૃદયમાં રમી રહ્યો હોય ત્યાં તેના વિષે ચોળખની જરૂર હોતી નથી.

આ સમાલોચનામાં જૈન ધર્મનું મૂળ જેને અહિંસા કહીએ છીએ તેની માન્યતા દ્રઢ થાય એવોજ હેતુ છે. ખાડામાં પડતાને બચાવવો એજ મનુષ્યમાત્રનું જીવન સાર્થકય છે એ ધ્યેય આમાં રાખ્યું છે.

જૈન ધર્મ જેને માટે આખા જગતમાં ઉચ્ચ અભિપ્રાય મળે છે તેજ ધર્મમાં રહી જૈનથી તો શું પણ મનુષ્ય ધર્મથી ઉલટી માન્યતા રાખી જગતને પાપમય અવળે માર્ગે 'દોરવાનો' "તેરાંપંથી જૈન સમાજ" પ્રયત્ન કરી રહ્યો છે. જો એમની માન્યતા જગત માને તો જૈન ધર્મ તદ્દનજ છેલ્લી પંકિતનો ઠરે તેથીજ જૈન ધર્મની સાચી હકીકત બહાર જનતાને જણાવી ધર્મનું સ્થાન ટકાવવાજ આ સમાલોચના બહાર પાડી છે.

તેરાપંથી ધર્મમાં, નહિં દયા નહિં દાન,
 મહાવીરને “ચૂકીયા” કહે, તે ઉંઘા પંથી જાણુ; ૧
 આપ નરકમેં જાય, ખીજાને સાથે લે જાવે,
 ચૂકીયા માને તેહને, જેનો ઉપદેશ સુણાવે; ૨
 પાપી તેહને માનીઓ, જેણે દીધું દાન,
 જે માને એ પંથને, તે મોક્ષ વેગળો જાણુ. ૩

ઘણાજ અક્ષોસની વાત એ છે કે જ્યારે જગતના દરેક મનુષ્યો જીવને બચાવવામાંજ જીવન સાફલ્યતા માને છે ત્યારે આ પંથી સમાજ બચાવનારને પાપી માને છે. વળી જેની ઉપાસના કરે છે અને જેના વચનને રાત દિવસ માનવાનો હકક ધરાવે તેનેજ “ચૂકીયા” ‘ભુલ્યા,’ કહે છે. તેમજ જગતમાં દરેક દેશોમાં સ્ત્રીઓના “માસિક ધર્મ” (રજસ્વલા સમય)ને માનવામાં આવે છે અને તે વખતે કોઈ પણ શુભ કાર્ય થતું નથી.

આ “માસિક ધર્મ” જગતના ઘણા ધર્મો માને છે તે સંબંધીનો લેખ સમયધર્મ તા. ૨૩-૨-૩૬ ગુજરાતી પત્ર તેમજ ૧૯૯૩ના માહ મહિનાના જૈન ધર્મ પ્રકાશમાં જે લેખ છે તે વાંચવાની વાંચક વર્ગને ખાસ લલામણુ છે. સારાંશ:—ઈ. સ. ૧૮૨૦માં પ્રો. બી. શીકે એ અનુભવથી સિદ્ધ કર્યું છે કે એ ધર્મવાળી સ્ત્રીઓની ચામડીમાં ‘મીનોટોક્સીન’ નામનું ઝેર પેદા થાય છે.

(૧) આફ્રીકા—કોનગોની સ્ત્રીઓ “રકત-સ્થાન” નામના ઝુંપડામાં રહે છે. ઘણી ત્રણ ખુણાવાળો રુકાર્ફ છાતી ઉપર બાંધે છે.

- (૨) જર્મન સ્ત્રીઓ:—“ મને કાગળ મળ્યું” એવા માર્મિક શબ્દો બોલે છે. પુલનું તોરણ ભસ્મમાં ચેતવે છે.
- (૩) અમેરિકામાં ફેઝરના લખવા સુજબ ટીનેડની રેડ ઈન્ડિયન સ્ત્રીઓ માથે હાથ પણ લગાડતી નથી. નાની લાકડી વાપરે છે.
- (૪) ન્યુઝીલેન્ડ—એવા પ્રસંગે જમીનથી ઉચે પીંજરામાં રહે છે. પેપુસલકની સ્ત્રીઓ જીદાં ઝુંપડાંમાં રહે છે.
- (૫) પયગંબર મોઝીસના ફરમાન સુજબ ચાહુદીઓ— નદી કુવા અનાજ દ્રવ્ય ફનીચર ને અડતી પણ નથી. જો પોતાનો પગ પડે તો તે ચીજ બાળી નાંખે છે.
- (૬) લેબેનોનના ખેડુતો ઝાડપર ઓળો પડવા દેતા નથી. બોડા ઉપર બેસે તો તે પીડાઈને દુઃખી થાય છે એવું માને છે.
- (૭) સુસ્લીમ સ્ત્રીઓ પણ એવા પ્રસંગ નમાઝ પડતી નથી.
- (૮) બાઇબલ—આ પ્રસંગે સ્ત્રીઓ સાત દિવસ અલગ રહેવું જોઈએ જો કોઈ ચીજને અડકે તો તે અપવિત્ર બને છે. અડનારે ચાંદીસથી પચાસ દિવસ સુધી પશ્ચાત્તાપ કરવો પડે છે.
- (૯) નાઇસર સરકારે એવી સ્ત્રીઓ દેવળમાં આવવાની મનાઈ કરી હતી.
- (૧૦) ત્રિશાયતમાં કેટલાક દાકતરો વાઢકાપ કરતી વખતે એવી સ્ત્રીઓને બહાર રાખે છે.
- (૧૧) સર ફેઝર લખે કે મચ્છી, ચીઝ, દુધ વીગેરે ચીજોને હાથ અડાડવાથી બગડી જાય છે એવી માન્યતા યુરોપી સ્ત્રીઓ ધરાવે છે.
- (૧૨) ફ્રાંસ—ખાંડની ફેક્ટરીમાં ઉકાળેલી ખાંડને ઠંડી કરતી વખતે એવી સ્ત્રીઓ દાખલ થવા દેતા નથી કારણ કે ખાંડ કાળી પડી જાય છે.

(૧૩) દક્ષિણ ક્રાંસમાં રેશમની ફેક્ટરીઓમાં રેશમને તેમજ અત્તર વીજેરેને હાથ લગાડવા દેવામાં આવતો નથી. કારણ કે સુવાસ તેમજ કુમાશ બગડી જાય છે.

(૧૪) જર્મનીમાં એવી માન્યતા છે દારૂના ગોડાઉનમાં એવી સ્ત્રીઓ દાખલ થાય તો દારૂ ખાટો થઈ જાય છે.

જ્યારે વિદેશી ધર્મોએ પણ આવી રીતે માન્યું છે અને પડછાયા માત્રથી ફેરફારો થઈ જાય છે તો પછી હિંદુ જેવા પવિત્ર દેશમાં ને તેમાં વળી જૈન જેવા ધર્મમાં રહી કેમ ન મનાય ? આમ છતાં તેરા-પંથી સમાજ આવી માન્યતામાં ઢોંગ સમજે છે તો શું તે ચોચ્ય છે ?

એ સમયમાં આ પંથી સમાજ માનનારાને ઢોંગી સમજે છે. માસિક ધર્મવાળી સ્ત્રીઓ છૂટથી દરેક કામકાજ કરી શકે છે. આવી આવી જગત વિરોધી માન્યતાઓનું જૈન ધર્મમાં રહેલો આત્મા પાલન કરે તે કેમ સહન થઈ શકે ? જો મૂળે મ્હોડે બેસી રહીએ તો જગતના ચક્ષુમાં ધર્મની અવગણના થાય તેથીજ આખા જગતને સાચા ધર્મની જાણ થાય એ હેતુથીજ આ સમાલોચના લખી છે. તો જરૂર આશા છે કે દરેક પોતાની બુદ્ધિને ઉપયોગ કરી સાચો માર્ગ ગ્રહણ કરશે અને મનુષ્ય ધર્મ સાર્થક કરશે.

આ પ્રથમ પુસ્તક ગુર્જર સાહિત્યમાં મૂકતાં આનંદ થાય છે. છતાં હું લાષાને નિષ્ણાત ન હોવાથી જો કંઈ દોષ રહેવા પામ્યો હોય તો તે વાંચક વર્ગ સુધારી વાંચશે.

આ પુસ્તક છપાવવામાં સુરત જૈન દાનેશ્વરીઓ તરફથી આધિક સહાય મળી છે તો તે બદલ તેમનો ઉપકાર માનું છું. પરમાત્મા સૌને સદ્બુદ્ધિ અર્પે. ! સુજ્ઞેષુ કિંવદુનાં

સુરત, તા. ૧-૩-૩૭

લેખક.

વીરો વિજયતેતરામ્

ઓકારં બિન્દુ સંયુક્તં, નિત્યં ધ્યાયન્તિ યોગિન :

કામદં મોહદં ચૈવ, ઐકારાય નમોનમ :॥ ૧ ॥

તેરાપંથી મત સમાલોચના

અર્થાત્

વીર શાસનમાં ચલાવેલી પોલ

—(૦)—

પ્રકરણ ૧ હું

પંચમ આરાનું ભવિષ્ય

ભારતવર્ષ એ એક પુરાણો દેશ છે. એમાં પ્રવર્તતા દરેક ધર્મો ત્યાગના માર્ગને વધારે મહત્વ આપતા હતા, અને આપે છે. આ દેશના ધર્મોમાં મુખ્ય બિંદુ અહિંસાનું રાખવામાં આવેલું છે. જીવહત્યા, પરોપકાર અને દેહકુષ્ટ એ હિંદના ધર્મોમાં ખાસ જોવામાં આવે છે. જો સૌથી વધારે ત્યાગ અને અહિંસા ને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું હોય તો તે ખાસ કરીને જૈન ધર્મમાં જ છે.

ભારતવર્ષમાં અગાઉના વખતમાં જૈન ધર્મ શ્રેષ્ઠ સ્થાન ભોગવતો હતો. એનું જોર દરેક રાજ્યમાં હતું. અને ખાસ વિશિષ્ટતા તો એ છે કે એ ધર્મોના સ્થાપક, મુખ્ય ઉપદેશકો રાજપુતો

હતા. ચક્રવર્તી જેવી સાર્વભૌમ સત્તા ભોગવનારા રાજપુતોએ આ જગતના મિથ્યાત્વનો નાશ કરી પોતાના સર્વ વિલાસ, વૈભવ અને રાજપાટ છોડી દઈ દ્વિક્ષા અંગીકાર કરી હતી. એઓ ત્યાગ અને અહિંસાનો ઠેરઠેર ઉપદેશ કરી તિર્થંકર ગોત્ર ખાંધી તિર્થંકર થયા. એ પ્રમાણે ચોવીશ તિર્થંકરો થયા. તેમાં છેલ્લા તિર્થંકર પરમપૂજ્ય, સમર્થ ત્યાગી, સત્યોપદેશક, ધર્મ ધુરંધર અને મિથ્યાત્વનો નાશ કરનાર શ્રમણુ ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામી થયા છે. એમનો સમય આજથી ૨૪૬૩ વર્ષ પૂર્વનો હતો.

શ્રી મહાવીર પ્રભુ જ્યાં જ્યાં વિચરતા ત્યાં ત્યાં અધર્મ, અન્યાય અને પાપ દૂર નાશતાં હતાં. દૂરાગ્રહી તો એમનાથી દૂર જ રહેતા, કારણકે જો કદાચ એમના ઉપદેશનો એકપણ શબ્દ કાનમાં પડે તો તે પોતાના આગ્રહને નુકશાનકર્તા છે. એવું તેમનું માનવું હતું. શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ બે પ્રકારના ધર્મની પડ્પણા કરી હતી. (૧) આણુગાર ધર્મ અને (૨) આગાર ધર્મ. આ બંને ધર્મોને દરેક પોતપોતાની શક્તિ અનુસાર પાલન કરી મોક્ષ મેળવવામાં આતુર રહેતા હતા.

એક વખત પ્રભુ પાંચમા આરાની પડ્પણા કરતા હતા તે વખતે તેમણે શ્રી ગોતમસ્વામીને કહ્યું, “ હે ” ગૌતમ ! પાંચમા આરામાં મારા ધર્મને ઉત્થાપનારા ઘણા નીકળશે. શાસ્ત્રોમાં શંકા કરશે અને દયા તથા દાન જે આ ધર્મનું લક્ષ્યબિંદુ છે. તેને માનશે નહિ. ” આ પ્રમાણે બોધ કર્યો:—

હવે પાંચમા આરાની શરૂઆત થઈ. શ્રી વીર પ્રભુ કેવલી હતા તેમનું બાબેલું બોટું થાયજ કેમ ? કેવલી જ્ઞાનના જેવું જ્ઞાનજ

કયું ? એ જ્ઞાનની મહત્તા વર્ણવવામાં લલલલા જ્ઞાનીઓ પણ અસમર્થ નિવડે છે. જેમ જેમ સમય વ્યતીત થવા માંડ્યો. તેમ તેમ એ આરાના લાવો પ્રકાશમાં આવવા લાગ્યા. અને પ્રભુજીએ કહ્યું હતું તે પ્રમાણે શાસ્ત્રોના વચનોને ઉત્થાપનારા ઉત્પન્ન થયા અને પોતાની મહત્તા વધારવા શાસ્ત્રોના આડાઅવળા અર્થો કરી લોકોમાં પોતાની મહત્તા દ્રઢ કરી.

પ્રિય વાંચક ! તને થશે કે આમાં તે શું કહેવાનું હોય ? પણ ભાઈ જરા અધીરો થઈશ નહિ. આ જગતના ખુણામાં એવા પણ મનુષ્યો છે કે જેને ધર્મ શું છે તેની પણ સમજ નથી. હવે તને વધારે અધીરો બનાવવાની મારી ખીલકુલ ઈચ્છા નથી.

સ્થાનકવાસી

શ્રી વીર પ્રભુએ દર્શાવેલ ધર્મમાં લોકો નામના એક લહીયાએ સં. ૧૫૧૮ માં પોતાનો મત ફેલાવી સ્થાનકવાસી પંથ સ્થાપ્યો. એમાં લલજી નામના એક સાધુ સં. ૧૭૦૯ માં થયા. એમણે મૂર્તિપૂજનો નિષેધ કર્યો અને મુહૂર્તની આંધવી શરૂ કરી. શાસ્ત્રોમાં જ્યાં જ્યાં મૂર્તિપૂજનો અધિકાર આવે ત્યાં ત્યાં મનોકલ્પિત અર્થ કરી મૂર્તિપૂજનો નિષેધ કર્યો, પાછળથી એ મતમાંથી તેરાપંથી મત નિકળ્યો જેની આપણે સમીક્ષા કરવા બેઠા છીએ.

પ્રિય વાંચક ! આ સમીક્ષામાંથી સત્ય શું છે તે તું જરૂર શોધવા પ્રયત્ન કરશે. તારી ખુદ્દિ તને ખરો માર્ગ બતાવી સાચાજ માર્ગે દોરવશે. લેખકનો આશય સત્ય વસ્તુને પ્રકાશમાં લાવી સાચું જ્ઞાન મળે એજ છે.

પ્રકરણ રજુ

તેરાપથી મતની ઉત્પત્તિ

વિક્રમ સંવત ૧૮૦૮ માં સ્થાનકવાસી પૂજ્ય ડૂઘનાથ મલ્લ પોતાના શિષ્યો સાથે મારવાડની ભૂમિમાં વિચરતા હતા. તે વખતે ત્યાં 'સોજત બગડી' ની પાસે કંટાલીયા નામના ગામના રહિશ ભિખુજી નામના એશવાલે દિક્ષા લીધી.

ત્યાર બાદ એક વખત એમના ગુરૂ મેડતા ગામમાં ચોમાસું રહ્યા. એમણે ભિખુજીને ત્યાં ભગવતિસૂત્ર વંચાવવા માંડ્યું. ભિખુજીની વિચાર શક્તિ અવળી હતી જેથી ઘણી ખરી બાબતો એમને વિપરિત લાગવા માંડી. આ બધું ત્યાંના શ્રાવક સામતમલ્લ ધારીવાલ સમજી ગયા. તેમણે શ્રી ડૂઘનાથ મલ્લજીને વિનંતી કરી કહ્યું કે “પુજ્ય શ્રી ! આપતો ભગવતી સૂત્ર વંચાવી રહ્યા છો પણ એ તો ...પયઃ પાનં ભુજન્ના નામ્ કેવલં વિષવર્ધનમ્ એવું થાય છે. જ્યારે અત્યારથી આવું વાતાવરણ થાય છે તો ભવિષ્યમાં એ ઉત્સૂત્ર પડૂપણા કરશે. માટે આપ આપનાથી બનતા પ્રયાસે એમને સત્ય માર્ગે લાવવા પ્રયત્ન કરો તો સાહે. શ્રી ડૂઘનાથજીએ કહ્યું કે, “હે શ્રાવક ! શ્રી વીર પ્રભુએ ગોશાળાને બચાવ્યો હતો. અને જમાલીને લણાવ્યો હતો. છતાં તે બન્ને નિર્ગુણી થયા હતા. તો પછી એ નિવડે તો તે એના ભાગ્યની વાત છે. આપણે તો માર્ગ બતાવીએ પછી તેને અવળો ગ્રહણ કરે તો તે એના દુર્ભાગ્યની વાત છે.”

હવે ચોમાસુ પુરૂં થયું. લિખુજીએ ભગવતી સૂત્ર લઈ ચાલવા માંડયું. ત્યારે રૂઢનાથમલજીએ કહ્યું “લિખુ સૂત્ર મુકતો જા.” છતાં લિખુએ સૂત્ર મુકયું નહિં જેથી રૂઢનાથ મલજીને પોતાના શિષ્યોને મોકલી સૂત્ર મંગાવી લેવાની ફરજ પડી.

વાંચક ! તું અહીં તારી સતેજ બુદ્ધિને આગળ ધર । આવો દુરાગ્રહ રાખનાર લિખુ શું ન કરે ? જેણે પોતાના ગુરૂના વચનને પણ બાબુએ હડસેલી દીધું તે લીખુ શાસ્ત્રોને માને ખરો ? નહિંજ.

ગુરૂથી જુદા પડ્યા પછી લિખુજીને પોતાને માટે ગર્વ થયો. એના હૃદયમાં દ્વેષની લાગણી ઉભરાવા માંડી. એણે વિચાર્યું કે ગુરૂથી જુદા પડવાથી મને કોઈ માનશે નહિં. મારી અવગણના થશે માટે મારે કોઈ માર્ગ લઈ માફ સ્થાન તો ટકાવી રાખવું.

ગર્વ અને દ્વેષ શું નથી કરતાં ? તેનાથી અનેક જાતની ખુવારી થાય છે. જેનામાં પ્રવેશે તેને ખરાતું ખોટું બનાવવા પણ પ્રેરે છે. અહીં પણ તેવુંજ થયું. પોતાનું સ્થાન ટકાવી રાખવા પોતે મનો કલ્પિત અર્થો કરી નવા મતને ફેલાવ્યો. આ રીતે તેણે પોતાના મતને પુષ્ટ કરવા જાતજાતના ઉપદેશો શરૂ કર્યા. એમણે જે મત સ્થાપ્યો તેજ મતનું નામ તેરાપથી મત.

તેરાપથી લિખુજીનો ઉપદેશ

સાધુનો આચાર:—સાધુ મુનિરાજે કોઈ પણ વ્રસ જીવને હણે નહિં, હણાવે નહિં અને હણતાને અનુમોદન આપે પણ નહિં. તેમજ જો કોઈ જીવને કોઈએ બાંધ્યો હોય તો તેને

છોડે નહિ, છોડાવે નહિ. અને જો કોઈ છોડાવે તો તેને સારો ગણે નહિ. આ જાતનો સાધુનો આચાર છે.

શ્રાવકાચાર: જોવી રીતે સાધુ એ તિર્થંકરના અનુયાયીઓ છે તેજ પ્રમાણે શ્રાવકો પોતે પણ તિર્થંકરના પુત્ર છે તેમણે પણ આ આચારો પાળવા જોઈએ. તેથી શ્રાવકે પણ કોઈ જીવને મારતો હોય તેને છોડાવવો નહિ અને છોડનારને સારો સમજવો નહિ. આવા ઉપદેશો આપવા શરૂ કર્યા.

ઉપરોક્ત મતને મનાવવા માટે કોઈપણ કારણ તો જોઈએ. જો કારણ ન આપે તો પોતાના મતને પુષ્ટિ ન મળે. તેથી તેણે નીચેના કારણો આપવા માંડ્યાં. જો કોઈને કોઈ પાસેથી છોડાવવી એ તો અંતરાય કર્મ લાગે, તેમજ તે જીવ છુટયા પછી હિંસા કરશે, મૈથુન સેવશે, લીસોતરી, પત્ર, પુષ્પ વીગેરે તોડશે, ખાશે વિગેરેજે કંઈ કરશે તે બધું પાપ છોડાવનારનેજ લાગે છે. સાથે સાથે એવું પણ જણાવ્યું કે અમારા સાધુ સિવાય બીજા કોઈને પણ દાન આપવાથી પુણ્ય થશે નહિ તેમજ નિર્જરા થશે નહિ.

અહીં વાંચકગણ વિચારશે કે ભિખુજીનો ઉપદેશ ખરો છે કે ખોટો. આગળ કેળવણીનો પ્રચાર નહિ જેવો હતો. પણ આજનો સમાજ દિનપ્રતિદિન કેળવણીમાં વધતો જાય છે. શાસ્ત્રોનો ઉડો અભ્યાસ કરી ખરી વસ્તુને શોધી શકે છે. તો શું પોતાની બુદ્ધિથી આ ઉપદેશમાં સત્યાસત્યપર વિચાર ન કરી શકે? અહીં વાંચક જરૂર પ્રશ્ન કરશે કે મુંગા પ્રાણીને બીજાથી બચાવવામાં પાપ લાગે છે પણ જો તેગપથી મત માનનાર પોતાના પિતા

કે પુત્ર કોઈને હિંસક પ્રાણીના ફંદમાં ફસાતા જુએ તો શું તે બચાવવા પ્રયત્ન નથી કરતા ? જરૂર પ્રયત્ન કરશે. સાધારણ રીતે એ મત માનનારના પુત્રને બે બીબે કોઈ મારવા શરૂ કરે તો જરૂર પોતાના પુત્રને બચાવી મારનારને શિક્ષા કરે છે. ત્યાં તેમના ધર્મનો બાધ આવતો નથી. ત્યારે અહીં શું ? પોતાને અનુકૂળ પડે તેજ ધર્મ અને પોતાને નુકસાન થાય ત્યાં ધર્મ અને અધર્મ કંઈ નહિ ?

ઉપરોક્ત મતને ફેલાવવામાં મુખ્ય ચાર જણા હતા. (૧)

ભિખુજી (૨) જયમલજીના ચેલા વખતાજી (૩) શ્રાવક વચ્છરાજજી ઓશવાલ (૪) શ્રાવક લાલજી પોરવાડ. એવી રીતે બે સાધુ અને બે શ્રાવક એમ ચાર જણાએ આ મતની પડપણા કરવા માંડી.

હયા દાનનો વિષય આગળ આવશે પણ અહીં આપણે ભિખુજીના ચરિત્ર વિષે બે કંઈ પણ બાણીએ તો તે અસ્થાને તો નથીજ અને ઉલટું કંઈક થોડું છે. ભિખુજીના ચરિત્રના લેખકે શું લખ્યું છે અને તેનાથી જનતાને કેવા અવળે માર્ગે દોરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે તે આપણે હવે બાણીશું. એમાંથી આજનો બુદ્ધિશાળી વાંચક જરૂરજ સાચી વસ્તુને શોધી પોતાના માર્ગને સત્ય માર્ગે દોરશે એવી આશા રાખવી જરૂરની છે.

પ્રકરણ ૩ જી

લિખુજનો પરિચય

(૧)

લિખમ (લિખુન) ચરિત્ર તેરાપંથીએએ છપાવેલું છે. એવાં ઘણા પુસ્તકોમાંથી જણાય છે કે એમનો જન્મ મારવાડમાં કંઠાલિયા ગામમાં થયો હતો. એમના પિતા બહુજી એરાવાલ હતા અને માતા દીપાદે નામના હતા. એમનો જન્મ સંવત ૧૭૮૩ માં થયો હતો. અને સં. ૧૮૦૮ માં શ્રી રૂઘનાથ મલજી પાસે દિક્ષા લીધી હતી. એમનું આખું ચરિત્ર વાંચતાં કોઈપણ સ્થળે એમના અભ્યાસ વિગેરે બાબત લખાણ મળતું નથી. કે એમણે સંસ્કૃત પ્રાકૃત કે બીજી કયી ભાષાનું ઉંડું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું તેમજ એમણે કયા પુસ્તકો બનાવ્યાં કે કયા શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કર્યો એ કોઈપણ સ્થાને મળતું નથી. ફક્ત એમણે ટુટી પુટી ભાષામાં કવિતાઓ લખી છે. આ ઉપરથી એમના જ્ઞાનનો ખરો ખ્યાલ વાચકને જરૂર આવશેજ.

જેવી રીતે આજકાલ મારવાડ અને મેવાડમાં તેરાપંથી અને સ્થાનકવાસી સાધુઓ અજ્ઞાની માણસોને મુંડે છે, અને તેમના અભ્યાસ, ચારિત્રાદિ વીગેરે જોતા નથી. તેવીજ રીતે આ એક મહાત્માનું થયું હતું. એમને કોઈ સારી ભાષાનું જ્ઞાન ન હતું તેમજ રાગદ્વેષને છૂતવા સરખી શક્તિ પણ નહતી. આમ છતાં પોતે એક ત્યાગી બની પોતાનો કકકો ખરો કર્યો. એમણે ૨૫

(૧) સંવત ૧૯૫૭માં શાહ ખેતસી જીવરાજે “તેરાપંથી આવકોકા સામાયક પડિકકમણા અર્થ સહિત” એ નામનું પુસ્તક નીર્ણય સાગર પ્રેસમાં છપાવ્યું છે તેમાંથી આ લીધું છે. આ ચરિત્ર ગામ બગડીમાં વેણીદાસ નામના સાધુએ સંવત ૧૮૬૦ મહાવદ ૧૩ (ફાગણવદ ૧૩) ને ગુરુવારને દિવસે બનાવ્યું છે.

વર્ષની ઉમરે દિક્ષા લીધી હતી. તે એ પુસ્તક ઉપરથી જણાય છે. છતાં એમની બુદ્ધિના નમુનારૂપ ‘સિખુ ચરિત્ર’ ની પ્રથમ હાલની ૮ મી કડી ભેઠએ:—

“ ગુરૂ ક્રિયા રૂઢનાથજીરે લાલ, પુરી ઓળખ્યા નહિ
આચાર, ”

ઘણા દુઃખની વાત એ છે કે એમણે ૨૫ વર્ષની વયે દિક્ષા લીધી છતાં આચારને ઓળખી શક્યા નહિ. આ ઉપરથી સ્પષ્ટ માલમ પડે છે કે એમનામાં બુદ્ધિ કેટલી હતી. આટલી અલ્પ બુદ્ધિવાળા છતાં ‘સિખુ ચરિત્ર’ ના લેખકે એમને પરમેશ્વર માન્યા છે. ધન્ય છે એ લેખકની બુદ્ધિને પણ? ક્યાં પરમેશ્વર અને ક્યાં એમના ઉપદેશામૃત પાનના ઉપર ઘા કરનાર સિખુજી? શું લેખકે અહીં એટલું પણ ન વિચાર્યું કે અરિહંતને તો જન્મથીજ ચાર અતિશય અને ગર્ભમાંથીજ ત્રણ જ્ઞાન (મતિ, શ્રૂત અને અવધિ) હોય છે. અહીં એજ પ્રશ્ન થાય છે કે સિખુજીને પરમાત્મા માન્યા તો તેમનામાં એમાનું એકાદ પણ જ્ઞાન હતું? શું પરમાત્મા શબ્દ ક્યાં અને કેને માટે વપરાય તેનો લેખકે પુરો અભ્યાસ કર્યો નહતો? શું એ શબ્દ કંઈ સામાન્ય છે?

ચાર અતિશયનો પાઠ:—સમવાયાંગ સૂત્ર ૪૮, ૪૯ પાનામાં ૩૪ અતિશય અંતર્ગત આવી રીતે લખે છે:—

“નિરામય નિરૂવલેવા ગાયલદ્વી, ગોસ્ત્રીર પંડરે મંસ સોણિતે, પડ મુખ્પલ ગંધિય ઉસ્સાસ નિસ્સાસે, પચ્છન્ને આહાર નીહારે અદિસ્સે મંસ ચકલુણા”

ભાવાર્થ:—નિરામય અને નિર્મળ શરીરવાળા, ગાયના દુધ જેવા સફેદ લોહીવાળા, કમળ જેવા સુગંધીદાર શ્વાસોચ્છ્વાસવાળા તથા જેઓનો આહાર નિહાર ચરમ ચક્ષુવાળા નહિં દેખી શકે.

હવે કહો કે ઉપરની ચારે વાતો શું લિખુજીને માટે યોગ્ય હતી? લેખકે લખતાં પણ વિચાર ન કર્યો? પોતાની કલમ કયા માર્ગે વળે છે તેનો ખ્યાલ લેખક મહાશયે ન રાખ્યો હોય એમ જણાય છે. લિખુજીને પરમાત્મા સંબોધી લેખક અટક્યા નથી પણ એથી આગળ વધી એમણે કલ્યાણક પણ ગોઠવી દીધા છે. જુઓ લિખુચરિત્રની ઢાલ.

“તીખી તીથી તેરસ સુણીરે લાલ. જન્મ કલ્યાણક થાયરે,” સો. (૫)

અહીંજ આપણા બુદ્ધિશાળી વાંચકોને વિચારવાનું છે કે શું લેખકે એમજ માન્યું હશે કે કલ્યાણક શબ્દ જૈન સમાજની જનતાને ખબર ન હશે? જો કલ્યાણક શબ્દનો ખરો અર્થ સમજ્યા હોત અને સમાજમાં બુદ્ધિશાળી ઘણા વિદ્યમાન છે એ વાત ધ્યાનમાં રાખી હોત તો જરૂર કલ્યાણક શબ્દ લિખુજીને માટે વાપરતે નહિં.

કલ્યાણક કેના થાય છે? શું તિર્થંકરો સિવાય ગણધરાદિ મહાન પુરૂષો થયા નથી? શું તિર્થંકર પછી લિખુજી એકલાજ સાધુ થયા કે બીજા તેમનાથી અધિક વિદ્વાન કોઈ થયા છે? આપ જાણતા તો હશેજ કે કલ્યાણક ફક્ત તિર્થંકર ભગવાનનાજ થાય છે. મહાન્ ગણધરો આચાર્યો અને મુનિરાજોના પણ કલ્યાણક થયા નથી તો પછી લિખુજીના તો થાયજ કેમ? કલ્યાણકતો

તેનાજ હોય કે જેનામાં ઉપર જણાવેલા ચાર અતિથયો હોય અને ત્રણ જ્ઞાનના જ્ઞાતા હોય. પરંતુ આમાંથી લિખુજમાં એકે ન હતું. પણ લેખક શું કરે ? જો કંઈક વધારા પડતું ના લખે તો તે વખતની લોખી જનતા માને કેવી રીતે ? પોતાના મતને દ્રઢ કરવો હોય તો પછી જેટલો ઓપ ચઢાવવો હોય તેટલો ઓછોજ કહેવાય. જગતમાં નામના મેળવવી અને પોતાનું સ્થાન ટકાવી રાખવું એજ તેમના મનને ખ્યાલ હોવો જોઈએ. નહિંતર જગત બુદ્ધિશાળી છે. આજના શ્રાવકો ગાડરિયા પ્રવાહ જેવા જેમ કહે તેમ ચાલે તેવા નથી, પોતાની બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરનારા છે તે વાત ધ્યાનમાં રાખી હોત.

લિખુજએ હુંદક મત છોડી દીધો તે વખતે તેમની સાથે મત ધરાવનાર તેર જણા હતા તેથી તેમણે પોતાના મતનું નામ તેરહપંતી મત રાખ્યું હતું અહીંજ એમણે શ્રી મહાવીર ભગવાનની આજ્ઞા વિરૂધ્ધ ઉપદેશ શરૂ કર્યા. ગમે તેમ ઉપદેશો સંભળાવી પોતાના મતને દ્રઢ તો કરવોજ પડે ! અહીંથી તેરહપંતી મતની શરૂઆત થઈ.

લિખુ ચરિત્ર ઢાલ પાંચમી:—

“ આદિનાથ આદેસરજી જિનેશ્વર જગતારણુ ગુરૂ;
ધર્મ આદ્ય કાઠી અરિહંત; ઈણુ દુષણુ આરામાં કરમ-
કાટયાજી ॥”

પ્રગટયા આદિ જિણુંદજયુ; એ અચરિજ અધિક-
આવંત ॥ ૧ ॥

હે ! પ્રભુ ! જગતનું ચર્ચ રહ્યું, તેં શ્રી ગોતમસ્વામિને કહેલ વચન કેમ મિથ્યા થાય ? હે પ્રભુ ! પાંચમા આરાએ પોતાનો પુરુષ ભાવ શરૂ કર્યો ! અહીં ઉપરની ઢાલમાં લેખક લિખુજીને તિર્થકરોની સાથે સરખાવે છે, અહીં શ્રી આદિનાથ ભગવાનની સાથે અધર્મનો પ્રચાર કરનાર અને શાસ્ત્રોના વચનોને ઉત્થાપનાર લિખુજીની સરખામણી કરી છે. શું એ યોગ્ય છે ? ક્યાં શ્રી આદેશ્વર ભગવાન ? અને ક્યાં આ કલિકાલનો મનુષ્ય લિખુજી ? શું ઋષભદેવ ભગવાનની તુલનામાં મનુષ્યને અને તે પણ અધર્મનો પ્રચાર કરનારને સરખાવવામાં લેખકની કલમ ન અટકી ? જરૂર કલમ પણ અટકી તો હશે પણ બળજબરી વાપરી કલમને આગળ ધપાવી હશે. આ એક ચક્રવર્તી, સાર્વભૌમ સત્તાધીશ રાજાની સાથે એક હોદ્દીના રાજાની સરખામણી જેવી લાગે છે. અહીં લેખકે એટલું તો વિચારવુંજ હતું કે શ્રી ઋષભદેવ ભગવાને તો જગતમાં ધર્મ, વ્યવહાર અને નીતિના સૂત્રો સ્થાપ્યાં હતાં ત્યારે તમારા માનેલા ભગવાન લિખુજીએ દયા, દાન અને મૂર્તિપૂજનો વિરોધ કર્યો હતો. લેખક એમને ધર્મ પ્રવર્તક લખે છે તો શું તેમના પહેલાં ધર્મ નહતો ? સાચું કહો તો ધર્મ હતો પણ અધર્મ પ્રવર્તવનારની ખામી હતી જે તમારા માનેલા પરમેશ્વર લિખુજીએ પુરી પાડી. હે લેખક મહાશય ! જરૂરજ આપ હૃદયના નિર્ભળ જણાઓ છો ! આપે ભગવતિ સૂત્રનો ૨૦ મા શતકનો ૮ મો ઉદ્દેશ વાંચ્યો હોય એમ લાગતું નથી. જરૂર તે વાંચવાની દરેક ધર્મીને જાણસા થશે. લિખુજીના લેખક તો જરૂરજ એ વાંચશે અને જે કંઈ સત્ય મળે તે ગ્રહણ કરશે.

લિખુ ચરિત્રની ઢાલ ૬ ફી:—

“ચરમ કલ્યાણક હુઓ ઘણું તિણુરોસહુ મુણો વિસ્તાર,
સિરિયારિમાં સ્વામિજી બિરાજ્યાં હવે ભાદ્રવા માસ—
મોઝાર ॥ ૧ ॥

આગળ જોયું તેમ કલ્યાણક તિર્થંકરો સિવાય ખીજા
કેઈના થતા નથી. એ કલ્યાણક પાંચ પ્રકારના છે. (૧) વ્યવન
(ગર્ભમાં આવવું) (૨) જન્મ (૩) દિક્ષા (૪) જ્ઞાન (કેવળજ્ઞાન)
(૫) મોક્ષ (નિર્વાણ)

હવે આપણે લિખુ ચરિત્રના લેખકને પૂછીશું કે તમે
જ્યારે લિખુજીના કલ્યાણક માનો છો તો તેમનામાં ઉપરના પાંચ
કલ્યાણકોમાં કયા કયા છે તે સ્પષ્ટ રીતે બતાવતા કેમ નથી ?
જ્યાં સુધી વ્યવન, દિક્ષા અને કેવળજ્ઞાનના કલ્યાણકને બતાવી
ન શકો તો પછી નિર્વાણ કલ્યાણક ઉપર કેમ જવાય ? છતાં
પણ એટલું તો સમજવું જ જોઈએ કે નિર્વાણ કલ્યાણક તો ફક્ત
મોક્ષમાં જનારનાજ હોય છે. તો પછી તમારા માનેલા ‘તિર્થંકર’
લિખુજી મોક્ષમાં ગયા તે કૃપા કરી બતાવો તો સાઈ, વાહરે વાહ !
લેખક મહારાજ ! આપને પણ ધન્ય છે । આપના ગુરૂને પણ
ધન્ય છે કે જેની પાસેથી આપને આવું જ્ઞાન મળ્યું ! આપ શું
એમ માનો છો કે આપની આગળ જૈન સમાજમાં વધારે જ્ઞાની
કોઈ નથી ? આપે આપના શબ્દકૌષમાંના શબ્દો વાપર્યા તો છે
પણ તેનો અર્થ સમજ્યા વિના વાપર્યા હોય એવું જણાય છે.
ઠીક ! તમારે તો ગમે તેમ તમારા મતને મજબુત કરવા માટે
લલે દિવસને રાત્રી કહેવી પડે, એમાં જવાનું શું છે ? આપ

આવા લખાણ ન લખો તો પછી શારત્રોની અભ્યાસી નાંહુ એવી
લોલી જનતા ફસાય કેમ !

વળી સિખુ ચરિત્રની ૧૦ મી અને ૧૧ મી ઢાલમાં લખ્યું
છે કે યમરાજના અતિથિ થવા આવ્યા ત્યારે અથાત્
મરવા લાગ્યા ત્યારે અવધિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. અહીં
આપને હમો પુછીએ છીએ કે તમારા માનેલા ડર સુત્રોમાં ભીખુ-
જીને અવધિજ્ઞાન થયું તે કયા સુત્રમાં છે ? શું અવધિજ્ઞાન ગમે
તેને મલી શકે ખરું ? શું આજના વાંચકને એટલી પણ ખબર
ન હશે કે જે ગમે તેમ કહેવાથી તમારા માર્ગને અનુસરે ?
આપને એટલું તો જાણવું જ જોઈએ કે આજનો સમાજ ગમે
તેમ નલાવી લે તેવો નથી. આજનો સમાજ બુધ્ધિશાળી છે
તેનામાં મનુષ્યપણુનો ગુણ રહેલો છે જેથી તે સાડું નરસું કે
સત્યાસત્ય શોધી શકે છે. તેથીજ આજનો સમાજ તમારા કહે
વામાંજ માનીઅધારા માર્ગે એથડાય તેમ નથી. તમે તાંબાને
ગીલીટ ચઢાવો તો ભલે પણ તેનો પરીક્ષક તો તેને તરતજ
તાંબુ પારખી શકશે તેજ પ્રમાણે આજનો વિદ્વાન સમાજ તમારા
લખેલા લખાણમાંથી કસોટી કરી સાચું અને ખોટું પારખશેજ.
માટે આવા એપ ચઢાવતાં પહેલાં જગતમાં ઘણા પરીક્ષકો પડેલા
છે તેનો વિચાર કરવોજ જોઈતો હતો.

ફરીથી ઢાલ અગીઆરમીમાં લખ્યું છે કે—

પ્રથમપદ પરમેસરે, ત્યારા કલ્યાણીક પાંચ પ્રકાર !
ઘણુ વિધ કલ્યાણીક ત્યારા હુવારે, ઘણુ દુષમ-
કાલ મોઝાર (૧૦)

અહીંતો હદજ આવી ગઈ. આ કલ્યાણક આખતનો વિચાર ઉપર જણાવી ગયા છીએ જ્યારે તિર્થંકરોના કલ્યાણક થાય છે ત્યારે તો ઈંદ્રાદિ દેવતાઓ તેમની ભકિત કરવા આવે છે તો ભિખુજીની ભકિત કરવા કયા કયા દેવતાઓ ક્યારે ક્યારે આવ્યા હતા તે જો જણાવ્યું હોત તો ઠીક થાત. પણ તે જણાવાય કેવી રીતે ? દુનિયામાં જે વસ્તુજ નથી તો પછી તે સંબંધી બોલાય જ કેમ ? જેમ ભગવાનના કલ્યાણકો વખતે નારડીના જીવો પણ સુખ અનુભવે છે તેવો કયો પ્રસંગ તમારા ભિખુજીના સંબંધમાં બન્યો છે ? જો એ ચરિત્રના લેખક પાસે આ આખતની સાબીતી હોય તો જરૂરજ તેમણે બહાર પાડવી જોઈતી હતી. છતાં ભલે ન પાડી. હજી પણ સમય ચાલ્યો ગયો નથી. જો આગળના કોઈ પણ પ્રમાણ હોય તો તે લેખક મહાશયજરૂરજ આપણને જણાવવા કૃપા શે. કર

અત્યાર સુધીના વાંચનમાં આપણે વિદ્વાન સમાજ જરૂર સમજ્યો તો હશે કે એ ચરિત્રના લેખક દિવસને રાત્રી મનાવવા પોતાથી બનતા બધા પ્રયત્નો કરી ચૂક્યા છે પણ સૂર્ય ગમે તેટલા વાદળમાં ઢાંકશે તોપણ પ્રકાશ તો આપશેજ તો વાંચક વગ એ ઉપર જરૂર વિચાર કરશે અને સત્ય માર્ગને અનુસરશે.

પ્રકરણ ૪ થું

અનુકંપા વિચાર

પ્રિય વાંચક ! તું વિચાર કે આ જગતમાં એવો તે કયો ધર્મ છે કે જે દયા અને દાનને માનતો નથી ? કોઈપણ ધર્મમાં જોશો તો દયા અને દાન જરૂરજ માલમ પડશે. પણ ના. હજી પણ એવો સમાજ પડ્યો છે કે જે હિંદુ જણાવે છે. એટલેથી ન અટકતાં પોતે જૈન છે એમ પણ કહે છે. ઠીક ! એમ કોણ કહેવા શક્તિવાન છે કે જૈનો દયા અને દાનને માનતા નથી ? તો પછી જૈન ધર્મની છાયામાં રહી જીવહયાનો વિરોધ કરવો એ શું ખતાવી આપે છે ? એ એજ કે જગતનો કોઈ ધર્મ આ મતવાળાને સંઘરી શકે તેમ નથી તેથીજ એ એમ રહી લોળી જનતાને મોટા નામે ઠગવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યો છે. આ મત ધરાવનાર જૈન સમાજમાં તેરાપંથી સમાજ પડેલો છે જેને વિષે હજી આપણને ઘણું જાણવાનું મળશે. હવે આપણે એ મતને કસોટીએ ચઢાવીશું જ્યાં પ્રશ્નોત્તરમાં શું જણાય છે તેનું પ્રત્યક્ષ દર્શન થશે. પ્રિય વાંચક ! હવે તારે બહુજ ધ્યાનથી વિચારવાનું છે.

પ્ર. તેરાપંથી:—તરસે મરતા જીવને અનુકંપા લાવી કાચુ પાણી પાય, કાચુ અનાજ ખવડાવે, રસોઈ કરીને જમાડે, કબુતરને દાણા નાંખે, પાણીની પરખ બેસાડે, દાનશાળા ખોલાવે, તથા મારકુટ કરી વાચુ કાયને હણી જીવ છોડાવે, ઘણા એકેન્દ્રિય

જીવને હુણી એક પચેન્દ્રિય જીવને શાતા ઉપભવે, એમાં પુન્ય નથી પણ એકાન્ત પાપ છે.

કારણુ:—જ્યાં જીવનો ઘાત થતો હોય ત્યાં શુભયોગ હોતો નથી, ધર્મ તેમજ આજ્ઞા હોતી નથી, પુન્યનો લેશમાત્ર પણ યોગ નથી. તો પાંચ સ્થાવર એકેન્દ્રિયની ઘાત કરી એક પચેન્દ્રિયને શાતા ઉપભવવામાં પુન્ય માનવું કે શુભયોગ માનવો એ વિતરાગની વાણી નથી.

ઊત્તર—હે પ્રિય પાઠક ! હવે તું વિચાર કર. છકાયના જીવની હિંસાનું પાપ સાંભળી કોઈ ક્ષત્રિય તમને આવીને કહે કે “કાંદા મૂળાના ગોઠામાં એકેન્દ્રિય અનંતા જીવ છે માટે તેમાં બે ઘણું પાપ હોય તો તેને છોડી દઉં અને બે શિકાર (પચેન્દ્રિય જીવની હિંસા) માં ઘણું પાપ હોય તો તેને છોડી દઉં ? એ બંનેમાંથી ગમે તે એકનેજ છોડીશું.” બે તે એવા પ્રકારના પચ્ચખખાણુ માંગે તો તેને કયા પ્રકારના પચ્ચખખાણુ આપવા તે કહો. પ્રભુએ પણ શ્રાવકને પહેલા વ્રતમાં ત્રસજીવ મારવાનો ત્યાગ કરાવ્યો છે પણ ઘણા અસંખ્યાતા અને અનંતા જીવ બાણીને પહેલાં એકેન્દ્રિય જીવ હણવાનો ત્યાગ કેમ ન કરાવ્યો ? એનું કારણ એજ કે ત્રસ જીવનું પુણ્ય એકેન્દ્રિય જીવના કરતાં વધારે છે તેથી તેને હણતાં ધ્વનો દુષ્ટ રૌદ્રભાવ ઘણો પ્રવર્તે, તેથી તેને હણવામાં પાપ ઘણું લાગે છે. તેથીજ ત્રસ જીવને ન હણવાનું પહેલા વ્રતમાં કહ્યું છે. સાથે સાથે એમ પણ કહ્યું છે કે પચેન્દ્રિય જીવની ઘાત કરે તો તે નર્કનું

આયુષ્ય કર્મ બાંધે છે. જુઓ સ્થાનાંગ સૂત્રનું ચોથું સ્થાન તેમજ ભગવતી સૂત્રના ૮મા શતકનો નવમો ઉદ્દેશ.

પ્રિય વાંચક ! તુંજ અહીં વિચાર કર. આ જગતના દરેક જીવનો જન્મનોક્રમ પુણ્ય અને પાપ ઉપરજ રહેલો છે જો એમ ન હોત તો એક જીવ સર્વ ત્યાગી અને ખીજો પુરો રાગી હોત નહિ. એક સાર્વભૌમ રાજસત્તા લોગવે છે ત્યારે ખીજો જીવ નર્કમાં સડે છે. આનું કારણ શું ? આનું કારણ એજ કે એક પુણ્યશાલી જીવ છે જ્યારે ખીજો પાપકર્મથી બંધાયેલો જીવ છે. જો જગતના સઘળા જીવ સરખા હોત તો આ સ્થિતિ થાત નહિ. આપણે કોઈ મહાન્ પુરૂષ હોય અથવા તો કોઈ દેવ હોય તેમની જો અવગણના કરીએ તો પાપ લાગે છે એવું આખા જગતનું માનવું છે. એમ શા માટે ? સર્વ જીવ સરખા હોય

એકની અવગણનામાં પાપ અને ખીજનીમાં નહિ એ કેમ બને ? તો જ્યારે જેનું પુન્ય વધારે છે તે જીવને હણવામાં પાપ પણ વધારે છે એ નક્કી છે. આ પ્રશ્નમાં જેમાં પાપ માન્યું છે તેમાં ખરૂં શું છે તે એકલા જૈનજ નહિ પણ કોઈપણ ધર્મના અને તે પણ અજ્ઞાની માણસને પૂછવાથી પણ ખરો જવાબ મળશે.

પ્ર. તેરહપથી:—છ કાયના જીવને ખાધામાં શું ? ખવરાવ્યામાં શું ? અને ખાવામાં લેલો જાણ્યામાં શું ? એને હણ્યામાં શું ? હણ્યાવ્યામાં શું ? અને હણતાને અનુમોદન આપવામાં શું ?

ઉત્તર:—છ કાચના જીવ અરૂપી અસંખ્યાતા પ્રદેશી છે. તે માર્યા મરે નહિ. તમે પુન્ય પાપની પ્રકૃતિરૂપ શરીરાદિ પ્રાણને જીવ માનતા નથી તે પ્રમાણે તો છકાયું જીવ આધા ખવાય નહિ અને હણ્યા હણાય નહિ, અને હણ્યા વિના પાપ લાગે નહિ. આ રીતે તો પ્રશ્નકાર નાસ્તિક મતના ઠરે. કારણ કે તે જીવને એકાન્ત નયે અરૂપી માને છે તેથી તેને પાપ કે પુન્ય કશું લાગે નહિ પણ હમે તો શ્રી વિતરાગ દેવની આજ્ઞાને માનનારા છીએ. તેમણે વ્યવહાર નયમાં કાચાને જીવ કહ્યો છે અને સાથે સાથે સચિત્ત અને આત્મા પણ કહી છે. તે પણ માનીએ છીએ તેથીજ તમારા બતાવેલ દોષો હમોને લાગતા નથી. જીઓ ભગવતી સૂત્રનો ૧૩ મો શતક, ત્યાં તમને આનો સ્પષ્ટ ખુલાશો મળશે.

પ્ર. તેરહુપથી:—ખિલાડી વિગેરે હિંસક જીવ જો ઉંદર વિગેરે ગરીબ જીવને મારે તેને છોડાવે કે છોડાવનારને વખાણે અને ખિલાડી પ્રત્યે દ્વેષ ધરે તો તે પાપકર્મ ખાંધે છે. અને એમાં છોડાવનારને ભોગાન્તરાય કર્મ લાગે છે. દ્રષ્ટાન્ત-લાણું પીરચ્યું હોય અને જમનારના મુખ આગળથી પાછું ખેંચી લઈ લે; તો તેથી કર્મ બંધન થાય છે.

ઉત્તર:—અહીં આપણે પ્રશ્નકારને પૂછીશું કે રાગદ્વેષનો અર્થ તમે કયાંથી જાણ્યો? પ્રશ્નકાર પોતેજ વિરાગી બની ગયા હોય એમ જણાય છે? જો તમે રાગદ્વેષનો અભ્યાસ કર્યો હોત તો જરૂર તમે આવો પ્રશ્ન કરતો નહિ. આજ તો ઠીક છે કે

સમાજ કાંઈક પણ જાણે છે નહિતર તમારા જેવા પ્રશ્નકારો સ્વર્ગનું નામ પણ રહેવા દેત કે કેમ તે શંકાસ્પદ છે જુઓ તો ખરા ! બિલાડી ઉંદરને મારે છે. ત્યાં ઉંદરને બચાવવો એ પાપનું કામ છે ! આ તે કયી જાતનો ઉપદેશ ? કયા શાસ્ત્રના ખૂણામાં પડ્યો રહ્યો હતો કે અત્યાર સુધીના બીજા આચાર્યોને પણ ન જડ્યો ? અહીં આપણે વિચારીશું કે જો કોઈ પ્રાણી ચાલતું ચાલતું ખાડામાં પડતું હોય તો તેને શું આપણે સીધો માર્ગ ન બતાવવો ? શું ચોરી કરનારને ના નહિ કહેવી ? ચોર પણ ચોરી કરે છે તે પોતાના પેટને માટેજ. તો ત્યાં તેને અટકાવવામાં શું ભોગાન્તરાય કર્મ નથી નડતું ? અહીં બિલાડી ઉંદરને મારવાથી પાપ બાંધે છે જીવની હિંસા થાય છે. તો અહીં તો ઉલટું બિલાડીને પાપમાંથી બચાવવાનું પુણ્ય લાગે છે અને સાથે સાથે ઉંદરની રક્ષાનું પણ પુન્ય લાગે છે. જો અહીં બિલાડી પ્રત્યે દ્વેષ રાખ્યો એમજ હોય તો તેજ બિલાડીને કુતરાના ફંદામાંથી બચાવવી પણ નિર્રર્થક છે. ત્યાં તો તમે કુતરા પ્રત્યે પણ દ્વેષ કહેશો ? શું મુનિરાજને પવિત્ર હૃદયે બેઠારાવવું તેમાં પણ પાપ ખડું ? ત્યાં પણ મુનિરાજ પ્રત્યે રાગ થયો કહેશો ? આજે કડવું કોણ પાય ? એજ કે જે ખરો હિતેશ્રી હોય ! માતા બાલકને કડવી દવા આપે છે જેથી બાલક તેના પ્રત્યે દ્વેષ કરે છે. જ્યારે માતા બાલક ઉપર રાગ રાખે છે પણ માતાનો આશય તો તે બાલકનાજ લાભને માટે છે. અહીં તમે માતાને પણ પાપ લાગે છે એમ કહેશો ? કોઈ પણ જીવ પાપ કર્મ બાંધતો હોય તેને બચાવવામાં કોણ ના કહી શકે ? આમ

જ બે રાગ અને દ્વેષ ગણાતા હોય તો તમે તમારો ધર્મ સારો છે એમ પણ નાજ કહી શકો, કારણ કે ત્યાં પણ ધર્મ પ્રત્યે રાગ થયો કહેવાય. પણ જરા વિચાર કરી બોલશો તો તેમાં તમનેજ ક્ષાયદો છે.

પ્ર. તેરાપંથી:—પૈસા આપી કે અચિત્ત વસ્તુ ખવરાવી, જીવની રક્ષા કરાવી, અને આગલાનું પાપ ટળાવ્યું તેમાં ધર્મ કે પુન્ય નથી. ઉદાહરણ એક શ્રાવકની, એક બ્રાહ્મણની અને એક વેશ્યાની એમ ત્રણ છોકરી હતી. તેમણે ત્રણ કસાઈને બકરાં મારવા લઈ જતા જોયા. જે શ્રાવિકા હતી તેણે ઉપદેશ કરી છોડાવ્યાં બીજી બ્રાહ્મણી હતી તેણે ઘરેણાં વિગેરે ધન આપી છોડાવ્યાં, અને ત્રીજી વેશ્યા હતી તેણે કુશીલ સેવીને છોડાવ્યાં; એમાં ઉપદેશ આપનારને ધર્મ પણ બીજી બે ને ધર્મ ન કહેવાય.

ઉત્તર:—વાહરેવાહ ! પ્રશ્નકાર ! તમે પણ ઠીક પ્રશ્ન કર્યો પણ જરા હવે વિચારો કે તમારા પુજ્યશ્રી ઘણા વર્ષે પધાર્યા તેમનું આગમન સાંભળી ગામના શ્રાવક શ્રાવિકા વિગેરે સામા આવ્યા, વાંઘા અને રસોઈઓ કરી બારમું વ્રત નિપજાવ્યું તેમાં તમારા પૂજ્યશ્રીની બે બાઈઓ ઘણી રાગી હતી તે મોડી આવી. અહીં તેમણે પૂછ્યું, “ તમે કેમ મોડા આવ્યા ? ” બાઈ-ઓએ જવાબ દીધો, “ રસ્તામાં આવતાં ચોર મળ્યા. ત્યાં એક કુશીલ સેવી છુટી ગઈ અને બીજી ઘરેણું આપી છુટી થઈ. ” અહીંજ તમે કહો કે તમારા પૂજ્ય કોને પ્રાયશ્ચિત્ત આપશે ? અહીં તમારા પુજ્ય ફક્ત કુશીલ સેવનારનેજ પ્રાયશ્ચિત્ત આપશે તો પછી કુશીલ સેવી જીવ છોડાવનાર અને પરિવ્રાજી (દ્રવ્ય)

આપી જીવ છોડાવનાર ને સરખા શી રીતે ગણાય ? જો સરખા હોત તો બંને પાપના ભાગીદાર છે પણ તમે તો ફક્ત કુશીલ વાળીનેજ ગણો છો તો પછી તમારા પ્રશ્નમાં કેટલું સત્ય છે ? આવા પ્રશ્નોથી જનતાને ફસાવવાનો પ્રયત્ન ઠીક આદર્યો જણાય છે.

પ્ર. તેરાપંથી:—જીવ હજી તેને પ્રાણુતિપાતનું પાપ છે પણ જે બચાવે તેને અઢાર પાપ લાગે છે. કારણ કે બચનાર જીવ જે પાપ કરશે તેનો ભાગીદાર બચાવનાર થાય છે.

ઉત્તર:—પ્રિય પ્રશ્નકાર ! એ તો નક્કી છે કે તને કોઈએ ઉંધે માર્ગે દોર્યો છે. ભલે દોરનાર તો લઈ જાય પણ તે માર્ગે જતાં કાંટા વાગશે કે કેમ ? તેનો વિચાર તો જનારજ કરવો જોઈએ ! એમાં તો જનારનીજ બુદ્ધિ ચાકવી જોઈએ. તમને જ્યારે આટલી હદે કોઈ દોરી જાય અને તમને કાંટા વાગવા માંડે છતાં પણ જરા બુધિનો ઉપયોગ કરી જુઓ નહિ તો પછી એનાથી વધારે અફસોસની બીજી કયી વાત ! શું તમારી એટલી પણ બુદ્ધિ ન ચાલી કે આવા ઉપદેશકને પૂછીએ તો ખરા કે “ભાઈ તમે બધું કહો છો પણ તે તમારા મુખમાંનુંજ છે કે તે વિતરાગની વાણી છે ? આગળના કોઈ સૂત્રોના પ્રમાણ મલી શકે છે ? શ્રી મહાવીર સ્વામિના નિર્વાણ પછી સુધર્માસ્વામિની પાટાનુપાટ કોઈપણ જાતની મૂશ્કેલી વિના અસ્ખલિત ચાલી આવી છે તો તેમાં થઈ ગયેલા

મહાન આચાર્યોમાં કોઈપણ તમારા મતવાળા નજ નીકળ્યા ?
નિકળે ક્યાંથી ? વિતરાગની આજ્ઞાને ઉત્થાપવાની શક્તિ
તમારા ભિખુજી સિવાય કોની હોય ?

તમે માને છો કે જીવ બચાવવામાં પાપ છે તો તે વ્રત
કયા સૂત્રમાં છે તે જણાવવા કૃપા કરશો ? એ વ્રતના પચખખાણ
પ્રથમ કોણે કોને કરાવ્યા હતા ? એ વ્રતનું નામ શું ? શું
તમારા ઉપદેશકે એ પચખખાણ કરાવ્યા હતા ? જો કરાવ્યાં હોય
તો તે કરનારનું તેમજ કરાવનારના નામે પણ જણાવવા કૃપા
કરશો ? પ્રાણીને બચાવવાના ત્યાગ તો તમારા સિવાય ખીજ કોઈ
સ્થળે મળતા નથી. પણ કોઈ જીવની હિંસા કરવાના ત્યાગ તો
ઠેર ઠેર મળી આવે છે.

પ્રિય વાંચક ! આથી તને જરૂરજ ખાતરી થઈ હશે કે
આ તો ધર્મને નામે ધર્તીંગ જેવું છે. જીવહયાને બધાજ ધર્મો
માને છે ત્યારે આજ એક એવો ધર્મ નીકળ્યો છે કે જે જીવને
બચાવવામાં પાપ માને છે.

પ્રકરણ ૫ મું

અર્થનો અનર્થ.

હવે આપણે આગળ જઈશું. તેરાંપથી મતની ચોથી પાટે જીતમલ્લ થયા. તેમણે અનુકંપાના વિભાગ કર્યા. (૧) સાવધ (૨) નિર્વંધ એમણે બનાવેલી હિતશિક્ષામાં ગોશાળા અધિકારમાં જણાવ્યું છે કે:-

“કોઈ કહે સાવધ દયા, કિંહા કહી છે તામ, ।

ન્યાય કહું છું તેહનો, સુણો રાખ ચિત્ત ઠામ. ॥૭૨॥

એમણે બે ભેદ તો પાડ્યા પણ તેને માનવામાં મોટી ભૂલ કરી છે. શાસ્ત્રોમાં સમ્યક્ત્વના પાંચ લક્ષણો જણાવ્યા છે (૧) શમ (૨) સંવેગ (૩) નિર્વેદ (૪) અનુકંપા (૫) આસ્તિકાય. ઉપરના પાંચ લક્ષણોમાં ચોથું લક્ષણ અનુકંપા છે. જ્યારે તેરાંપથી મત ઘાળા એના બે ભાગ પાડે છે તો તે એ બેમાંથી કયી અનુકંપા માને છે તે જણાવશે ખરા કે? શું એકલી અનુકંપાનાજ ભેદ પાડ્યા છે કે બીજા લક્ષણોના પણ? બીજા લક્ષણોના બે ભેદ પાડ્યા હોય તો તે કયા લક્ષણના કયા ભેદ પાડ્યા તે કોઈ તેરાંપથી બતાવી શકશે ખરા કે?

વળી એજ હિતાશિક્ષામાં એજ અધિકારમાં લખ્યું છે કે:-

“હેમી નામ માળા વિષે, આઠ દયારા નામ ।

દયાસુક કારણ્યકુન, કરુણા ધૃણા જી તામ ॥૭૩॥

કૃપા અને અનુકંપ કુન, વક્ત્રી અનુકોસ કહાય ।

નામ એકાર્થ આઠ એ, તૃતીય કાન્ડ રે માંય ॥૭૪॥

જિનરિખ સામું જોયજો, રત્નદ્વીપની જેમ ।

દેવીની કરુણા કરી, જ્ઞાતા નવમેં જ્યેણુ ॥૭૫॥

કરુણા નામ દયાતણું, તે માટે સુવિચાર, ।

એહ દયા સાવધ છે શ્રી જિન આજ્ઞા બહાર ॥૭૬॥

આ પ્રમાણે લખી જગતને અવળે માર્ગે દોરવા પ્રયત્ન કર્યો છે અહીં તમે હેમીનામમાલા ના પાઠને સ્વીકારો છો તો હેમીનામમાલામાં બીજા ઘણા પાઠો એવા છે કે જે તમારી માન્યતાથી વિરુદ્ધ છે તો તેને કેમ માનતા નથી? આ હેમીનામમાળા તમે જે બત્રીશ સૂત્રો માનો છો તેમાં છે? તો શું તમે હેમીનામમાળા ના કર્તાને પોતાના ગુરૂ માનો છો? અહીં એમના માનેલા પરમેશ્વરને શબ્દોનું પણ પુરૂં જ્ઞાન દેખાતું નથી કે “કરુણ” અને “કરુણા” એટલે શું? આપણે એ તો માનીશું કે પૂજ્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજીએ દયા, શૂક, કારુણ્ય, કરુણા, કૃપા, અનુકંપા, ધૃણા અને અનુકોસ એ આઠ નામ અનુકંપાની દયાના બતાવેલ છે પણ અહીં જિનરીખની કથા સાથે કશો સંબંધ ખેસતો નથી કારણ કે જિનરીખને કરુણ રસ ઉત્પન્ન થયો હોય

તો તે સ્વણ દેવીના હાવભાવથી અને પશ્ચાત્ રૂદનથી થયો છે. જુઓ જ્ઞાતાસૂત્ર, અધ્યયન નવમું, પૃષ્ઠ ૬૫૮, ૬૫૯. એમાં જોવાથી સ્પષ્ટ માલમ પડશે કે ત્યાં દયાના આઠ નામ નથી. ત્યાંતો ફક્ત કલુષ (કરુણ) શબ્દ છે. તમે અહીં આ કરુણ શબ્દને “કરુણા” સમજી, સાવધ અને નિર્વધ અનુકંપા સમજ્યા એજ ભૂલ કરી છે.

કુત્તી (પાંડવોની માતા)ને કુત્તી કહીએ તો જેમ અર્થનો અનર્થ થાય તેવોજ અર્થનો અનર્થ “કરુણને” “કરુણા” સમજવાથી થાય છે. આ ભૂલ જેવી તેવી ન કહેવાય ! એમના માનેલા પરમેશ્વરને આ અર્થો સમજાવનાર કોણ હશે ? હોય કોણ ? જો ગુરૂસેવા કરી હોય તો તે અર્થ સમજાવે, પણ જો ગુરૂ સેવા ન કરી હોય તો કોણ સમજાવે ? ‘ગુરૂ બીન જ્ઞાન નહિ’ એ કહેવત અનુસારે તમારા ભિખુજીએ ગુરૂસેવા કરી ન હતી પણ તેથી ઉલટા ગુરૂના વચનની વિરુદ્ધ ચાલ્યા હતા એટલે એમને અર્થ સમજાવે પણ કોણ ?

હેમચંદ્રાચાર્યજીએ “કરુણ”નો સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ ખીજા કાન્ડના ૨૦૮માં શ્લોકમાં સ્પષ્ટ કર્યો છે. વળી “કુમાર સંભવ”માં “વિરૂજૈઃકરુણસ્વરૈરયમ્” આ પદનો શું અર્થ થાય છે તે વિચારો ! શું તમે અહીં સાવધ દયાનો અડંગો ઉભો કરશો ? જો એમજ માનતા હો તે ભૂલ છે. અહીં “કરુણ”નો ખરો અર્થ ‘આર્તભાવ’ થાય છે. અહીં કંઈ દયા કે અનુકંપાનો ભાવ નથી. શાસ્ત્રોમાં ઠેરઠેર કરુણ શબ્દ આવે છે અને જો ત્યાં દયા સમજીએ તો તે ભૂલ છે.

અહીં આપણે સૂયગડાંગ સૂત્રમાં શું કહ્યું છે તે જોઈશું.

“જઈ કાલુલિયાણિ કાસિથા, વદિ રાયંતીય પુત્તકારણો પૃષ્ઠ ૪૯ ગાં ૧૭
 “મળબંધનેહિ જેગેહિ કલુણં વિણીય મુવગસિત્તાણં” પૃષ્ઠ ૧૦૭ ગાં ૭
 “તે હજમાણા કલુણં થણંતિ, અરદસસરાતત્થચિરદ્વિતયા” પૃષ્ઠ ૧૨૯ ગાં ૭
 “સયાયકલુણં પુણ ધમ્મઠાણં, ગાઢોવળીયં અતિદુક્ખ ધમ્મં” પૃષ્ઠ ૧૩૦ ગાં ૧૨
 “પક્કિચ્છપ્પ તાસુ પયયંતિ બાલે, અદ્દસસરે તે કલુણં રસંતો” પૃષ્ઠ ૧૩૪ ગાં ૨૫
 “તે હજ્જમાણા કાલુણં થણંતિ, ઉસુચોદ્ધયા તત્તજુગેસુજુત્તા” પૃષ્ઠ ૧૩૬ ગાં ૪
 “તેસૂલવિદ્ધા કલુણં થણંતિ, એગંત દુક્ખં દુહઓ ગિલાણા” પૃષ્ઠ ૧૩૭ ગાં ૧૦
 “ચિયા મંહંતીઠ સમારમિત્તા, છિજંતિતેતં કલુણં રસંતં” પૃષ્ઠ ૧૩૮ ગાં ૧૨
 (લખેલા સૂત્રોના પૃષ્ઠ આગમોદય સમિતિ તરફથી બહાર પડેલ
 સૂયગડાંગના પ્રમાણે છે)

શું ઉપરના સ્થાનોમાં પણ તમારા માનેલા પરમેશ્વર
 “દયા કરુણા અને અનુકંપા છે એવો અર્થ કરશે? એતો સ્પષ્ટ
 છે કે ઉપરના પ્રસંગમાં એવો ખીલકૂલ અર્થ નથી. અહીં “કરુણ”
 શબ્દનો અર્થ “શોક (આર્તલાવ)” થાય છે. “કરુણા” કે “દયા”
 તો ખિલકૂલ સંલવતિજ નથી. એવોજ ખીજો અર્થ હેમચંદ્રાચાર્ય-
 જીએ “કાવ્યાનુ શાસન”ના પૃષ્ઠ ૭૬ માં “શોક, કરુણ વીગેરે
 લખેલું છે. તેરાપથી સમાજ આ “કરુણ” અને “કરુણા” શબ્દના
 ભેદોને ન સમજતાં બે પ્રકારની દયા-અનુકંપા માનવા લાગ્યા છે.
 વળી આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે જ્યારે આવા ભિન્ન ભિન્ન
 શબ્દોના ભેદોના અથને તેઓ પુરા ન સમજી શક્યા; તો અનુ-
 કંપા, દયા, કરુણા ઇત્યાદિ એકજ અર્થવાળા શબ્દોમાં રહેલા
 આંતરિક વૈલક્ષણને કેવી રીતે સમજી શકે ?

અનુકંપાના રહસ્યને સમજવા માટે જેટલી શબ્દાદિક વ્યુત્પત્તિના જ્ઞાનની આવશ્યકતા છે તેટલીજ પ્રતિભાની પ્રમળતાની પણ જરૂર છે. ગમે તેમ શબ્દોના અર્થ કરી આપણેજ કંકો ખરો કરવો એ લાંબો વખત ટકી શકતું નથી. આજના ધુરંધર વિદ્વાનો પણ કેટલાક પ્રસંગોમાં ખરો અર્થ સમજી શકતા નથી. તેમને પણ એક નહિ પણ અનેક શબ્દકોષો લેગા કરી અર્થોની તારવણી કરવી પડે છે. સાધારણ રીતે પણ અમુક શબ્દનો અમુક પ્રસંગમાં શું અર્થ થાય છે એ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા માટે વ્યાકરણ ન્યાય, સાહિત્ય આદિની ઘણીજ જરૂર પડે છે. આજે પણ શાસ્ત્રોમાં કે જુના પુસ્તકોમાં વપરાયેલા શબ્દોના અર્થ કરવા માટે જુદા જુદા નિષ્ણાત, વિદ્વાન પંડિતો અને આચાર્યો લેગા મળે છે અને દરેકના અર્થમાંથી ખરો માર્ગ ગ્રહણ કરે છે. આમ કરવામાં જો કદાચ પોતાનો અર્થ ખોટો હોય તો તેઓ તેને ખરો કરવા જુદા કરતા નથી, પણ પોતે ખરું સમજી શક્યા તે માટે પોતાને ભાગ્યશાળી માને છે. મહાન્ તો તેનેજ કહેવાય કે જે પોતાની ભૂલ કમુલ કરે અને ભવિષ્યમાં ન થાય તેની કાળજી રાખે.

જે ધર્મ જુનો છે તેના શાસ્ત્રો આગળની ભાષામાં રચાયેલાં હોય છે. જેમ જેમ સમય જાય તેમ તેમ એક પછી એક ધર્મધુરંધરો થતા જાય અને એ પ્રમાણે ધર્મોપદેશકોની પાટોની પરંપરા ચાલતી આવતી જણાય છે. જ્યારે વીર નિર્વાણને આજે ૨૪૬૩ વર્ષ વીતી ગયાં અને ત્યારથીજ ગણધરોની પાટે આચાર્યોની એક પછી એક પરંપરા ઉતરી આવી છે. શાસ્ત્રો લખાયાંને

પણ લગભગ આઠસો હજાર વર્ષ થયાં તો હશેજ? તો પછી તેમાં ચાલી આવતા આચાર્યોમાં કોઈને પણ આજના તેરાપંથી ભાઈના જેવા મતની સમજ ન પડી? શું તેઓ આવા મહાન્ ગ્રંથો બનાવી ગયા છે તો તેમનામાં ભાષા સમજવાની શક્તિ ન હતી? શું તેઓ અજ્ઞાની હતા? એકલા જૈન ધર્મનાજ ધર્મગુરુઓ થયા છે અને તેઓજ શાસ્ત્રો રચી ગયા છે એવું કંઈ નથી. દરેક ધર્મના શાસ્ત્રો આગળથી રચાતાં આવે છે અને તેના ઉપર તો આજના ઉપદેશકોનો મુખ્ય આધાર છે. તેનું પ્રમાણ આજના છાપેલાં પુસ્તકો કરતાં વધારે સાચુંજ મનાય છે.

આપણે અજ્ઞાની કહેવા કોને? હિંદુ ધર્મના વેદ, પુરાણ, સ્મૃતિ તેમજ બીજા અનેક સંસ્કૃત ગ્રંથો હજારો વર્ષ પર રચાયેલા છે તો શું તેને માનનારાને આપણે અજ્ઞાની કહીશું? એ તે કેમ બને? જો આપણે તે બધાને અજ્ઞાની માનીએ તો આપણે સમજવું જોઈએ કે તેઓ અજ્ઞાની ન હતા પણ આપણેજ અજ્ઞાની છીએ કે તેમના ગ્રંથોને સમજી શકતા નથી.

જ્યારે તેરાપંથ સ્થપાયો ત્યારે કોઈ સાધુ સંમેલન થયું હતું કે કેમ? કોઈ વિદ્વાનો કે પંડિતો ભેગા થયા હતા કે કેમ? એવું બનેલું જરાપણ દેખાતું નથી જો આપણને કોઈ અર્થની શંકા પડે તો જરૂર આપણાથી વધારે જ્ઞાનીને પૂછીએ છીએ. તો જ્યારે આ મતના સ્થાપકને શંકા થઈ કે આ શાસ્ત્રોના અર્થ ખોટા છે તો જરૂર તેમણે પોતાથી અધિક વિદ્વાનને પૂછ્યું તો હશે? શિષ્યથી અધિક કોણ હોય? તેના ગુરુ. તો પછી એમણે દરેકે પોતપોતાના ગુરુને પૂછ્યું તો હશેજ? જો

પૂછ્યું હોત તો તેમના ગુરૂ જે અર્થ કરતા હતા તેનાથી વિરુદ્ધ અર્થ બતાવતે નહિ. કારણ કે આમ તો છેવટે એકજ ગુરૂ પાસે બધાને જવું પડત પણ પૂછાય કેમ ? ગુરૂ જવાબ ક્યારે આપે ? જ્યારે શિષ્ય તેમની આજ્ઞાનુસાર ચાલે ત્યારે. જે આજ્ઞાનુસાર ચાલે તો પછી ભિન્નતા આવેજ ક્યાંથી ? પણ ગુરૂ કોણ ? તેમને પૂછવાથી શું ? શું એટલું આપણે સમજતા નથી ? આ જાતનો મદ માણસને પારાવાર નુકસાન કરી મૂકે છે. પોતે ક્યાં જાય છે તેની પણ સમજ તેને પડતી નથી. આવા ગર્વથી પોતાને સ્વતંત્ર થવું પડે છે, અને પાછળથી સમજાય છે કે પોતે ખોટું કર્યું છે. પણ કરે શું ? પછી તો પોતે ખરા અને ખીજા ખોટા એમજ કહેવું પડે; જે એમ ન કરે તો સમાજ તેને માનતો નથી. ગર્વ અને માન એ બે જ્યાં પેસે ત્યાં માણસ સ્વાર્થ સિવાય ખીજું કશું જોતો નથી.

આ મતના સ્થાપકે પણ પોતાના ગુરૂને છોડી પોતે સ્વેચ્છાચારી બની પોતાનો મત સ્થાપ્યો છે. એ મત સ્થપાયાને કંઈ ભરોષ કાળ વીતી ગયો નથી. એ મત સ્થપાયો ત્યારે કોઈ પણ જાતનો શાસ્ત્રાર્થ થયો સંભળાતો નથી. જે થયો હોત તો જરૂર આવા અવળા માર્ગે દોરાત નહિ. ભલે તે વખતે થયું તે થયું. પણ હવે તો પોતાની બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી ખરા માર્ગ પકડવો જોઈએ. **વાંચક ! તું તો બુદ્ધિશાળી છે. તેં તો આમાંથી જોયું હશે કે અર્થના અનર્થો થાય તો કેવું પરિણામ આવે ? શું આ મતવાળા જૈન કહેવડાવી શકે ખરા ? કોઈ ખૂણામાં પડેલા છવને પૂછશે કે “જૈન કોણ ?” સીધોજ જવાબ**

મળશે કે “જીવને બચાવનાર-પ્રાણરક્ષક” ત્યારે આ મતવાળા કયા ધર્મને માનનાર કહેવાય ? મારા ધારવા પ્રમાણે આ જગતનો કોઈ પણ ધર્મ એ મતવાળાની માન્યતા સાથે મળતો થાય કે કેમ એ પ્રશ્ન છે. એમણે તો નવોજ ધર્મ સ્થાપવો જોઈએ. એઓ જૈન ધર્મથી તદ્દનજ વિરુદ્ધ છે તો એમને જૈન કહેવડાવવાનો શો હકક છે તે પુછવાનો જૈન સમાજને પૂર્ણ હકક છે. જો જૈન સમાજ આ નિભાવી લે તો જરૂર જૈન સમાજ જગતમાં અધર્મી મનાવાનો, કારણ કે એમના ઉપદેશ પ્રમાણે જૈનો “પ્રાણરક્ષક” નથી પણ “પ્રાણલક્ષક” ગણાય. જો જૈન સમાજે પોતાની મહત્તા ટકાવી રાખવી હોય અને જૈનો સાચા જીવહયાના રક્ષક છે એ હંમેશ માટે ટકાવવું હોય તો જરૂરજ આ પંથવાળાને માટે યોગ્ય પગલાં લેવા જરૂરી છે. જો જૈન સમાજ આજે આંખ મીંચામણું કરશે તો તે આખા ધર્મને કલંકરૂપ નિવડવા સંભવ છે. જો એમની સાથે ખરો રફેટ ન કરીએ તો જૈન તરીકેના બધા હકકોમાં તેઓ ભાગ લેશે અને તેનું બદનામ સાચા જૈનોને પણ વહોરવું પડશે. પ્રિય વાંચક ! તારી બુદ્ધિ સતેજ કર અને સાચા માર્ગનું અનુશરણ સંભાળ ! જરૂર તને તારા માર્ગમાં પરમાત્મા સહાય કરશેજ.

પ્રકરણ ૬ હું

તિર્થંકરો એ દીધેલું વાર્ષિક દાન.

એ મતના સ્થાપક ભિખુજીએ “જ્ઞાન પ્રકાશ”ના પૃષ્ઠ ૧૧૧ મે ચતુર્વિચારની ઢાલમાં લખ્યું છે કે:—

“કરે દિધા પાપમે દિધા ધર્મ, તિણા લેખે રહ ગયા કોરારે।
દેવાખને લે મીનખાને દીધા, પડિયા અણહુતા રોડારે ॥૧૦૦॥

વાહરે વાહ ! પંથી સમુદાય ! તમે પણ હજી અટક્યા નહિ. જૈન ધર્મનું જરાતરા નામનિશાન પણ રહેવા દેશે કે નહિ ? જો તમે જૈન ધર્મના અનુયાયી હો તો તેજ ધર્મના સ્થાપક તિર્થંકરો એ કરેલ આચારને પાપ માનવામાં જરાપણ ડરશે નહિ ? શું તમને જરાતરા પણ જૈનત્વ નો ખ્યાલ રહ્યો નથી કે શું ? તમે શું કહો છો ? તમે કહો છો કે ભગવાને વાર્ષિકદાન દીધું તેથી તેમને કષ્ટ ભોગવવું પડ્યું, શું આ યોગ્ય લાગે છે ? તમારો શું મત છે ? શું દાન આપનાર માણસ પાપ કરે ! અરે ! બંધુ જરા તો વિચાર કરો. આ જગતનો તો વિચાર કરો ? તમારા સિવાય દાનની વિરૂદ્ધમાં કયો ધર્મ તમે સાંભળ્યો છે ? જરા બતાવવા કૃપા કરશો તો આપનો ઉપકાર.

વાર્ષિક દાન કંઈ મહાવીર સ્વામી ભગવાને એકલાએજ દીધું હતું એમ નથી. દરેક તિર્થંકરો એ વાર્ષિક દાન દીધું

છે અને પછીજ દીક્ષા લીધી છે. વાર્ષિક દાનના પ્રભાવની તમને શું ખબર નથી ! જરા વિચારો તો ખરા કે શ્રી મદિલનાથ ભગવાને વાર્ષિક દાન દીધા પછી દિક્ષા લીધી હતી. અને એક પહોર છંદસ્થપણે રહ્યા હતા અને પછી કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું હતું. એમને શું કષ્ટ પડ્યું હતું તે જો આપે વાંચ્યું હોય તો તે પુસ્તકનું નામ જણાવવા કૃપા કરશો ?

આ મતવાળા બંધુઓને જ પૂછું છું કે જરા તમારા ઘરના ઝાડુ કાઢનારને પુછશો તો તે પણ અજ્ઞાની હશે છતાં એટલું તો કહેશેજ કે દાન આપવું એ પુન્યનું અને અતે મોક્ષનું કારણ છે. કેઈપણ પ્રકારે પાપનું કાર્ય નથી.

તિર્થંકરોને શું ? પણ આ જગતના પ્રાણીમાત્રમાં જરાતરા પણ દયા—અનુકંપા તો હશેજ. જેના હૃદયમાં દયા ન હોય તેને માણસ કેવો કે કેમ તેનો જવાબ તમારા હૃદયનેજ પૂછી લો. ઉદાહરણ :-

(૧) શ્રી મહાવીર સ્વામિ ભગવાને ગોશાળાને બચાવ્યો હતો

(૨) શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુએ બળતા લાકડામાંથી સર્પને બચાવ્યો હતો.

(૩) શ્રી નેમિનાથ પ્રભુએ પોતાના લગ્ન સમયે ભેગા કરેલા મૃગાદિ પશુઓને છોડી મૂકાવ્યા હતા.

(૪) શ્રી શાંતિનાથ ભગવાને મેઘરથના ભવમાં કબુતરને પણ બચાવ્યું હતું. શું તમને આટલા ઉદાહરણ સંતોષ ન

આપશે? જ્યાં ત્યાં લાંબુ લાંબુ લખવાની એ મતવાળા જેટલી મને પુરસદ નથી.

શ્રી મહાવીર સ્વામિ ભગવાને અમ્રમાદિપણામાં સાધુપણુ પાળ્યું છે છતાં **તેરાપંથી** ધર્મીઓ કહે છે કે “**ભગવાન ચુકીયા:**” આ જગતમાં કોઈપણ માણસ જેની ઉપાસના કરતો હોય, જેની સેવા કરતો હોય તેની અવગણના કરતો નથી.

છતાં અફસોસની વાત એ છે કે તેરાપંથીઓ શ્રી મહાવીર સ્વામિ ભગવાનની ઉપાસના કરે છે અને સંસારને ત્યાગી સાધુ થયા હોઈ છે છતાં તેનેજ ‘ચુકીયા’ કહે છે. અહિં, તેમને શું જરાતરા પણ પાપનો ડર નથી ?

શું તમને કોઈ પણ સાચો અર્થ સમજાવનાર જ્ઞાની ન મળ્યા? જરાતરા સાચી વસ્તુને સમજવાની તસ્દી લેશો કે નહિ? શ્રી મહાવીર સ્વામિ ભગવાને ગોશાળાને બચાવ્યો હતો તેમાં શું ભાવ હતો તે તો વિચારો. તેમણે એવો ઉપદેશ કર્યો હતો કે હૃદયમાં સાધુએ પણ અનુકંપા રાખવી જોઈએ. વળી શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામિએ તેમજ શ્રી નેમિનાથ સ્વામિએ, ગૃહસ્થાશ્રમમાંજ સર્પ, મૃગાદિકને બચાવ્યાં હતાં. એનાથી ચોક્કસ જણાય છે કે ગૃહસ્થે પણ હૃદયમાં અનુકંપા (દયા) તો રાખવીજ જોઈએ. જુઓ. ભગવતી સૂત્રનો શતક ૧૫ મો, ઉદ્દેશ પહેલો પૃષ્ઠ ૧૨૧૭.

અહીં આપણા **તેરાપંથી** મતનો એક ઘણોજ અગત્યનો દાખલો આપું છું જે વાંચી આ જગતમાં જન્મ લેનાર મનુષ્યના હૃદયમાં કમકમાટી આવ્યા વિના રહેશે નહિ. એ લોકો દયાને વિષે શું મત ધરાવે છે તેનું વિચિત્ર ઉદાહરણ અહીં છે.

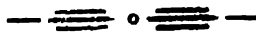
એમણે બનાવેલા રાસમાં અનુકંપારાસ ઢાલ ૬ ક્રીમાં લખ્યું છે કે:-

ગીરસતરે લાગી લાયો, ઘર બારે નિકડીયો ન ભયો ।
બલતાં જિવ વીલ વીલે, બોલે, સાધુ ભય કિંવાર
ન બોલે ॥૫॥

અહીંજ વિચારવાનું છે. જે જૈનને નામે ઝોળખાતો હોય તે મરતા જીવને કેમજ ભેઈ શકે? જ્યાં પોતાની શક્તિથી બચાવી શકાતો હોય ત્યાં શું તે મૂંગો મૂંગો બેસી રહેશે ખરો? કદી નહિ! અહીં ઢાલમાં શું લખ્યું છે? આ તે નિર્દયતા કે ખીજું શું? આવા નિર્દયને જગતમાં કયું સ્થાન મળે? અહીં એ પંથના સાધુઓ તેમને બચાવવાનો ઉપદેશ પણ કરતા નથી. જે સાધુઓ કહે છે કે “હમે જૈન છીએ. હમે અહિંસાના ઉપાસક છીએ અને છકાયના પીડુર છીએ.” તેમને આ પ્રમાણે મૂંગા મૂંગા ઉભા રહેલા ભેઈએ ત્યારે આપણે શું વિચારવું? જો સાધુ છકાયના પીડુર હોય તો ઉપદેશ કરવામાં શું બાધ આવે? જો તેઓ છકાયના પીડુર ગણાય તો શ્રાવકને જીવહ્યાનો ઉપદેશ ન કરે તો તેમને છકાયના પીડુર કેવી રીતે માનવા? શું આવી માન્યાતાવાળાને આપણે આપણા સ્વામિભાઈ કહીશું? જોકે આપણે તેમને આપણા સાધર્મી તો નજ કહી શકીએ પણ આપણું હૃદય દયાથી દ્રવે તો તેમને આપણે જગતમાં જૈન છે એમ કહીએ. પણ એમાં શું થાય? પીઠામાં જઈ દૂધ પીએ તો જગત શું કહે? જરૂર જગત તો કહેશે કે તેણે તાડી પીધી. તો પછી આવી નિર્દય રીતે વર્તનારને આપણા સાધર્મી

માનીએ તો જરૂર જગતમાં આપણે પણ નિર્દય મનાઈ શું. આપણો ધર્મ પણ અહિંસાને બદલે હિંસાનો ઉપાસક છે એમ જગતના ચક્ષુમાં ચઢીશું. અને આમ થાય તો જરૂર જૈન શાસન છિન્ન ભિન્ન થઈ જાય અને તેનું જે ઉંચ કોટિમાં સ્થાન છે તેને બદલે આ જગતની છેલ્લી કોટિમાં ગણાય. છેલ્લી કોટિમાં કેમ ગણાય ? કારણકે આવી નિર્દયતા જગતના કોઈ પણ ધર્મમાં નથી તો પછી આ વર્તન રાખનાર બધાજ ધર્મથી છેલ્લી પંક્તિમાં જરૂરજ આવવાનો. પ્રિય વાંચક ! તું તો સાચો જૈન છે. તારી બુદ્ધિ સતેજ છે. તું તો આવું વર્તન નજ કરે ! જરૂર તું માનવી છે તો તારૂં હૃદય દયાથી દ્રવશેજ. શું તેરાપંથીઓમાં આટલી પણ બુદ્ધિ ન હશે ? આ તે શું કહેવાય ? સમાજ ! સમાજ ! તું પણ કેવો છે ! તને પણ તારો આત્મા કહેતો નથી કે આવા દયા વિરોધીઓથી આપણે દૂર રહીએ ! હે પ્રભુ ! ખરેખર ! હળહળતા કળિયુગે પૂર્ણ ભાવ લજવ્યો ! પ્રાણુરક્ષક તે પ્રાણુલક્ષક ગણાવા માંડ્યા ! હે પ્રભુ ! મારો અંતરાત્મા બળે છે ! પણ સંતોષ એટલો થાય છે કે આજનો સમાજ બુદ્ધિશાળી છે, જ્ઞાની છે એટલે આ સ્થિતિને વધારે વાર નભાવી ન લેશે. તે તો અમૃતનુંજ પાન કરશે ! પ્રભો ! બચાવો ! બચાવો !

આશા છેકે હમારો બુદ્ધિશાળી વાંચક સાચુંજ પકડશે અને સાચા જૈન તરીકેનું માન આ જગતમાં ટકાવી રાખવા પોતાના તન, મન અને ધનથી પુરતો પ્રયાસ કરશે.

પ્રકરણ ૭ મું

પવિત્રતા કે અપવિત્રતા

હવે આપણે બહુ લંબાણ ન જતાં દયા. દાનનો વિષય બંધ કરી પવિત્રતા ઉપર જઈશું. એ તેરાપંથી ધર્મે કેટલો પવિત્ર છે તે બાણવું એ પણ ઘણોજ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે. કયો ધર્મ પવિત્રતાને માનતો નથી ? એટલું તો ખરુંજ કે હિંદુ તો શું પણ પારસી વિગેરે ધર્મ પણ પવિત્રતામાં પાછા ઉતરે તેમ નથી. પણ આ ધર્મ ખાસ પવિત્રતામાં માનતો નથી જે ઘણીજ અફસોસની વાત છે !

(૧) એ ધર્મની સતીઓ (સાધ્વીઓ) “માસિક (રજસ્વલા) ધર્મને બીલકુલ માનતી નથી. જ્યારે એ સંબંધી પૂછીએ તો એટલોજ જવાબ મળે કે એક ગુમડુ પુટે અને લોહી નિકળે તેવું એ લોહી છે એમાં અપવિત્રતા જેવું છે શું ? અહીંજ આપણે એમની માન્યતાનો ખ્યાલ કરીશું. એ લોકો મૂર્તિપૂજાને માનતા નથી છતાં પણ ધર્મશાસ્ત્રો વિગેરેને માને છે, ત્યાં માસિક ધર્મમાં હોય તેવી સાધ્વીઓ પણ વિના સંકોચે ધર્મશાસ્ત્રો વાંચે છે. અને અડકે છે. આજનો હિંદુ તો શું પણ પારસી સમાજ પણ માસિકધર્મને પૂર્ણ માને છે. આજના ભલભલા વિદ્વાનો કે

જેમને પરદેશનો સંગ થયો છે. તેઓ પણ આ માસિક ધર્મને માને છે. એ માસિકધર્મ વખતે કોઈપણ કામ કરતા નથી અને પવિત્ર સ્થાનમાં ઓળો પણ ન પડે તેની બહુજ સંભાળ રાખે છે. ત્યારે આ મતવાળા એને ઢોંગ સમજે છે. અહીં આપણે શાસ્ત્રની નીચેની ગાથા જોઈશું.

“માણુસ્સગં ચડદ્ધા અટ્ઠિં મુત્તળ સંયમ હોસ્તમ્ ।

પરિયા વણ્ણ વિવણ્ણ, સે સે વિગસત્ત બડદ્દેવા ॥

અહીં કહ્યું છે કે જ્યાં સો હાથના વિસ્તારમાં માણુસનું આમડું, લોહી, માંસ કે હાડકું પડ્યાં હોય ત્યાં સ્વાધ્યાય કરવો ઉચિત નથી. જ્યારે શાસ્ત્રકાર આ પ્રમાણે કહે છે ત્યારે સ્ત્રી જે રજસ્વલા સમયે ચોવીસ પહોર રૂધિરથી ખરડાયેલી રહે છે ત્યાં તેને બધાંની સાથેજ બેસાડી શાસ્ત્ર વંચાવવું કે સંભળાવવું એ શું પાપ નથી ? જૈન શાસ્ત્ર એટલે સુધી કહે છે કે સ્ત્રી હોય કે પુરૂષ હોય પણ જો તેને ગુમડાં, ચાંદાં ઇત્યાદિ થયા હોય અને જો તેમાંથી પડે કે લોહી નિકળતું હોય તો તેણે પૂજા, પ્રતિક્રમણ વિગેરે ક્રિયા ન કરવી તો પછી માસિક ધર્મવાળી સાધવી કે સ્ત્રીને તો કલ્પેજ કેમ ? જરૂર એમાં નિશંસય પાપ કર્મ બંધાય છે. હમારો વાંચક જરૂર આથી સમજશે જ કે આવી માન્યતાવાળાનું જ્ઞાન કેટલું હોવું જોઈએ. એમને જરાતરા પણ પૂજનીય ગણવા કે કેમ ?

(૨) હવે આપણે બીજો પ્રસંગ તપાસીશું. જૈનોના મહાન પર્વોના દિવસો ખાસ પર્યુષણાદિ ગણાય છે. તેમજ બાહરવા શુદ્ધ ચોથ (સંવત્સરી દિન) તો સૌથી શ્રેષ્ઠ ગણાય છે. તે

દિવસે જગતમાં ક્ષણુમાત્ર પણ ધર્મને ન ઓળખતો આત્મા પણ પોતાનું કામકાજ છોડી ધાર્મિક ક્રિયા કરવા પ્રેરાય છે. તે દિવસે એ મતવાળા મુનિરાજે પાણી ળેહારવા જતા નથી એવું સાંભળ્યું છે, દરેકને અશૂચી તો જવુંજ પડે છે ત્યારે એઓ ખાલી “પાતરાં” (જૈન સાધુને આહાર રાખવાનું લાકડાનું પાત્ર) લઈ જાય છે. જગત તો એમજ સમજે કે એમાં પાણી હશે. પણ તપાસતાં ખાલી જણાય છે. પછી તેઓ અશૂચિ નિવૃત્ત કરવા મૂત્રનો ઉપયોગ કરે છે. જો આ વાત ખોટી હોય તો તેમણે એ બાબતમાં ખુલાશો બહાર પાડવો જોઈએ. ન્યાંસુધી ખુલાશો ન મળે ત્યાંસુધી સાંભળેલી વાત પણ ખરી માનવી પડે. વળી એવું પણ છે કે કોઈ એમને આ બાબત પૂછે તો સાધુનો આચાર છે એમ જણાવી ટુંકમાં પતાવી દે છે. સાધુના આચાર શ્રાવકને જાણવાની જરૂર નથી ! શું આ જવાબ યોગ્ય કહેવાય ? આવી માન્યતાઓ કયા શાસ્ત્રમાંથી શોધી લાવ્યા તે કેમ જણાવતા નથી ? જો પોતે મતની સ્થાપના કરી તે પહેલાંના શાસ્ત્રોમાં આ ખીના જણાવી હોય તો જરૂર આ મતવાળા બહેર જનતાને જણાવવા કૃપા કરશે.

એવું પણ સાંભળ્યું છે કે એ મતના સાધુ સાધ્વીઓ સાંજે આહાર પાણી વાપરી પોતાનાં “પાત્રાલુણા” (પાત્ર લૂછવાનું કપડું) ને મૂત્રથી ધુવે છે. પૂછનારને કારણમાં જણાવે છે કે મૂત્ર ખાઈ છે. જેથી તેમાં ચીકણાશ થતી નથી કે જીવ પડતા નથી. જે વખતે એ લોકો આ ઘોતા હોય છે ત્યારે જો કોઈ દર્શનાર્થે આવે તો તેને ખીબ

સાધુની સેવા કરવા દૂર જવા કહે છે. શા માટે પોતાની પાસે ઉભા ન રહેવા દે? જૈન ધર્મના કોઈપણ સાધુને ગોચરી સિવાય ખીજ દરેક વાતોમાં એકાન્ત રહેવાનો નિષેધ છે. શું આ આચાર અપવિત્ર નથી? જરૂર વાંચકને શંકા થશે કે મનુષ્ય જાતિમાં આવા આચારને માનવાવાળો દુનિયાના કોઈપણ ખુણામાં એકે માણસ મળશે નહિ. શું આ સાધુઓ આમ કરતા હશે? પ્રિય વાંચક ! તને ખાત્રી થવા માટે તું એકાદ એવો પ્રસંગ યોજી કાઢ. જરૂર તને સત્યાસત્યની ખાત્રી થશે. જો આવાત ખોટી હોય તો તેમણે જાણ્યા પછી સત્ય ખીના પ્રકાશમાં લાવવી જોઈએ જેથી જનતા તેમને માટે અવળો અર્થ ન કરે. પણ જો મુંગે મોઢે સહન કર્યા કરે તો જરૂર સામાને શંકા થાય જ. મૌનં સ્વીકૃતમ્ અને ગુન્હેગાર ન હોય તો પણ ગુન્હેગાર ગણાય. અહીં પંથીસ-માજ પોતાને સાચો જણાવતો હોય તો જરૂર આનો જવાબ જાહેરમાં લાવશે અને પોતાનું સત્ય સ્વરૂપ પ્રગટ કરશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.

(૩) ત્રીજો પ્રસંગ એવો પણ જાણવામાં આવ્યો છે કે મહા-શુદ્ધ અને રાજ એ લોકો ‘પાટોત્સવ’ નામથી યોજાતા એક ઉત્સવ કરે છે. તે દિવસે ઘણા સાધુ સાધ્વી એકઠા થાય છે અને લગભગ સો સો, ષસો ષસો સાધુ સાધ્વીઓ એકઠા થાય છે. પછી જેનો વારો હોય તે એક મોટું “પાંતર” લઈને રાત્રે નવ વાગ્યા પછી “પોરસી, પોરસી એમ બૂમો પાડે છે. અને પછી પેલા મોટા “પાતરા” ને રૂમમાં લઈ જાય છે. પછી એક પછી એક બધા “પાતરા”માં મુતરે છે. પ્રિય વાંચક ! તું અહીં બિચાર

કર કે જો આ વાત સાચી હોય તો આ માન્યતા કેવી ગણાય ?
જૈન શાસ્ત્રમાં અંતર મૂઢતૈમાં ચોકખું જણાવ્યું છે કે મૂત્રમાં
જીવોની ઉત્પત્તિ થાય છે. ન્યારે આટલા બધા સાધુઓ માત્ર
કરે તેટલા સમયમાં તો ઘણાજ જીવો ઉત્પન્ન થઈ જાય છે !

જો એ મતના સાધુઓ આ વાત ખોટી છે એમ કહેતા હોય
તો તેમણે જરૂર કોઈ પત્રમાં અથવા પુસ્તકરૂપે આ વાતનું સત્યા-
સત્ય બહાર જનતાને જણાવવું જોઈએ. જો તેઓ સત્ય વસ્તુ
પ્રકાશમાં લાવે તો તેથી તેમના માટે લોકોમાં રખાતો ખોટો ભ્રમ
ફર થાય. શું સત્ય વસ્તુ પ્રગટ કરવામાં વિલંબ હોય ખરો ?
જરૂર એ મતવાળા પોતાનું સત્યાસત્ય બહાર પાડશે એવી જૈન
સમાજ આશા રાખે તો તે અયોગ્ય તો નજ કહેવાય.

પ્રકરણ ૮

પ્રશ્નમાલા

પ્રિયપાઠક ગણુ ! આપણે આ પુસ્તકની પૂર્ણાહુતિ કરીએ તે પહેલાં સમસ્ત તેરાપંથીઓને તેમનું સત્યસ્વરૂપ રજુ કરવા તક આપીએ તો તેને તું અયોગ્ય તો નજ ગણુ. અહીં એમની માન્યતા કે જે આપણાથી એટલે કે જૈનથી લિન્ન સ્વરૂપ વાળી જણાય છે તો તે સંબંધમાં નીચે લખેલા પ્રશ્નો ઉદ્ભવે છે, જેથી આશા રાખીએ છીએ કે તેઓ પોતાના જે કંઈ શાસ્ત્રો હોય તેના પ્રમાણુ સાથે ઉત્તરો જાહેર રીતે કોઈ જૈનપત્રમાં અથવા તો પુસ્તકરૂપે પ્રગટ કરી જન સમાજને જણાવશે.

આપણે આગળ આ સમાલોચનામાં જે જે લિન્નતા વિચારી ગયા છે તેમાં પણ કેટલાક પ્રસંગો શરમ ઉપજાવે તેવા દેખાય છે તો તેને સત્ય સ્વરૂપમાં મુકશે એવી પણ આશા અસ્થાને નથી. આપણે જે જણાવ્યું છે તે તેમના ઉપદેશમાંથી, લખાણમાંથી અને જાહેર જૈન જનતાનું કહેલું સાંભળવામાંથી જણાવ્યું છે. તો પછી એ વસ્તુ જો ખોટી હોય તો જરૂરજ તેરાપંથી ભાઈઓ સાચુ પ્રકાશમાં લાવશે તો આપણો તેમજ જગતની દરેક ધર્મી જનતાનો જમ દૂર થશે.

વળી એટલું પણ ખરું કે તેરાપંથી સમાજ બહુ જુનો તો નથી. તેમજ શ્વેતાંબર જૈન કરતાં વધારે મોટો પણ નથી. છતાં જો એમાં આચાર્યો અને પંડિતો હોય તો જરૂરજ એમણે શાસ્ત્રાર્થ કરવા તેમનાથી ભિન્ન મતવાળા આચાર્યોને તેમજ પંડિતોને પડકાર કરવો જોઈએ. જનતા તો એમજ માને છે કે તેરાપંથી મતની માન્યતા જગતના મનુષ્ય ધર્મથી ઉલટી છે છતાં કદાચ એમને યોગ્ય છે એવું સાબીત કરવાની આકાંક્ષા હોય તો તે ઈચ્છવા જોગ છે. આ સાથે હું શ્વેતાંબર પક્ષી આચાર્યોને અને પંડિતોને પણ પ્રાર્થના કરું છું કે તેમણે પણ પોતે સાચા છે અને તેરાપંથી ખોટા છે એ સાબીત કરવું હોય તો શાસ્ત્રાર્થમાં ઉતરવું જ જોઈએ. જે પક્ષને વધુમતિથી પોતાની ભૂલ જણાય તેણે પોતાની ભૂલ સુધારી સાચા માર્ગમાં વળી આત્મકલ્યાણ સાધવું જોઈએ.

પ્રથમ ફરજ કોની ?

વાંચક ! જરૂર તું વિચારશે કે શાસ્ત્રાર્થ કરવા પ્રથમ કોણે બહાર પડવું ? પણ એ બાબતમાં તું બુદ્ધિશાળી છે એટલે એકજ ઈશારે સમજી શકશે. ધારો કે જગતના વિદ્વાન શાસ્ત્રીઓ કહે છે છે કે પૃથ્વી ફરે છે અને સૂર્ય સ્થિર છે. છતાં કેટલાક ધર્મશાસ્ત્રો કહે છે કે પૃથ્વી સ્થિર છે અને સૂર્ય ફરે છે. આમાં સાચું કોણ ? જો આમાંથી સાચું જાણવું હોય તો જરૂરજ કોઈ વિદ્વાન પરિષદ ભરી નિર્ણય કરવો જોઈએ, આવી પરિષદો ઘણી ભરાયલી પણ છે. જે પ્રમાણ આપી સાબીત કરી રહ્યા છે તેને જગત માની રહ્યું છે, તેજ પ્રમાણે જેને પોતે ખરા છે એમ સાબીત કરવું

હોય તો તેનું કારણ પોતેજ શોધી આપવું જોઈએ. તેણે પોતેજ પોતાની નવી શોધ સાબીત કરવી જોઈએ. કોઈ કાર્મસી નવી દવા બનાવે તો તેની સાબીતી માટે તેને પોતેજ સારા સારા ડોક્ટરો પાસે એનેલાઈઝ કરાવે અને પછીજ તે સારી છે, તત્વ વાળી છે એમ જાહેર કરે છે.

આજ પ્રમાણે આગળથી ધર્મ ચાલતો આવ્યો છે તેમાં આ ગણ્યા ગાંડ્યા નવા મતવાળા થયા તો તેમણે જુના, પ્રાચીન કયા પુસ્તકોના આધારે પોતાની માન્યતા ફેરવી અને નવી સ્થાપી તે તેમણેજ જણાવવું જોઈએ. જેવી રીતે નવો ડોક્ટર અને નવો ગણિતશાસ્ત્રી પોતે ખરો છે તે પોતેજ સાબીત કરવા બહાર પડે છે તેજ પ્રમાણે તેરાપંથીઓ પોતે નવા છે. પોતે અસલમાંથી નકલ કરી છે તો જાતેજ શાસ્ત્રાર્થ કરવા અને સાબીત કરવા જાહેર કરવું જોઈએ.

જૈન સમાજ એટલુંજ ઈચ્છે છે કે શાસ્ત્રાર્થમાં જે હારે તે પોતાની માન્યતા છોડી દે. અને વધુમતને અનુસરે. જરૂરજ તેરાપંથી લાઈઓ શાસ્ત્રાર્થનો પ્રસંગ લાવશે અને સાચો માર્ગ ગ્રહણ કરશે એવી આશા છે. આથી જગતનો ભ્રમ દૂર થશે અને જૈનધર્મની મહત્તા વધશે.

પ્રશ્નો-(તેરાપંથીઓને)

(૧) ઐતિહાસિક અથવા તો પ્રાચીન હસ્તલિખીત પુસ્તકોદ્ધારા તમે તમારો મત જુનો છે એમ સાબીત કરવા તૈયાર છો ? તૈયાર હો તો પુસ્તકોના નામ, કર્તા, સંવત વિગેરે પ્રમાણ આપવા કૃપા કરશે.

(૨) શ્રી મહાવીર પ્રભુ “ભુલ્યા” એવું તમે કહો છે તો તે કયા ગ્રંથમાં લખેલું છે. તેનું ઉપર મુજબ પ્રમાણ જણાવશો ?

(૩) એક વર્ષમાં બે વખત પાટોત્સવ કરવાં એ કયા સૂત્રમાં જણાવેલું છે ?

(૪) તમારા પૂજ્યના પાટપાટલા સાધ્વીઓ પાથરે છે એવું કયા સૂત્રને આધારે કરો છો ?

(૫) તમારા પૂજ્ય વિહારમાં સાધ્વીઓને સાથે રાખે છે. એ કયા સૂત્રના આધારથી ?

(૬) તમારા સાધુ ગૃહસ્થોને સોગંદ (પચકખાણુ) આપે છે કે હમારા (તેરાપંથી) સાધુ સિવાય કોઈને દાન ન દેવું. આ કયા સૂત્રના આધારે ?

(૭) દુઃખી જીવને દુઃખમાંથી બચાવવો નહિ એવું કયા શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે ?

(૮) જીવને મારવામાં એક પાપ અને છોડાવવામાં અઢાર પાપ લાગે છે એ કયા સૂત્રના આધારે ?

(૯) રાત્રીના કપડાની સાધ્વીઓ પાસે પડિલેહણા કરાવવી તે શા આધારે ?

(૧૦) સાધ્વીઓ સાથે પડદામાં આહાર કરવો એ કયા સૂત્રના આધારે ?

(૧૧) તમારા સાધુ સ્ત્રીઓને રાત્રે પણ ઉપદેશ આપે છે એ કયા સૂત્રના આધારે ?

(૧૨) લોચ કયા પછી મૂત્રથી માથું ધોવું તે કયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે ?

(૧૩) તમારા સંપ્રદાયના સાધુઓ રાત્રે ઉપદેશ આપે છે જેમાં સ્ત્રીઓ પણ હોય છે. તો તેનું પરિણામ શું આવે ? શું આ રીતિ શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે ?

(૧૪) સરદાર શહેરના રહીશ શ્રીચંદ્રજી ગઢૈયાના ઘેરથી એક સામઠી સેંકડો જલેથી વહોરવી તે કયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે ?

(૧૫) તમારા સાધુ સાધ્વીઓ ભિખુજીના “ગુરૂ” તરીકે કેને માને છે ?

(૧૬) જો તમે મૂર્તિને ન માનો તો પછી સ્વર્ગ નર્કના ચિત્રો તમારા સાધુઓ રાખે છે તે શું કહેવાય ?

(૧૭) જો તમે મંદિરોને નથી માનતા તો પછી કાલુરા-મજી વીજેરેના ચોતરા ખનાવી માનતા માનો છો તે કયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે ? (જયપુરમાં શેઠ ગુલાબચંદ્રજી લુણીયાના બાગમાં પૂજ્ય જિંતમલજીની છત્રી છે.)

(૧૮) તમે તિર્થંકરોની માળા ન જપતાં ફક્ત “ભિ-ભા-રા-જિ-મ-મા-ડા-કા-તુ”ની માળા લખે છો તે કયા સૂત્રના આધારે ?

(૧૯) તમારા સાધુ મૂર્તિપૂજા અને દર્શન કરવાને માટે ના કહે છે અને તે માટે સોગંદ (પચકખાણુ) આપે છે તે કયા સૂત્રના આધારે ?

(૨૦) મહાજન સિવાય કોઈને દિક્ષા ન આપવી એ કયા સૂત્રના આધારે ?

(૨૧) ઓશવાલ જૈન સિવાય બીજા કોઈપણ જ્ઞાતિના જૈનને પૂજ્ય ન બનાવવા એ કયા સૂત્રમાં લખ્યું છે ?

(૨૨) તમારા માનેલા લિખુજી પાંચમા દેવલોકમાં “બ્રહ્મ” નામના ઇન્દ્ર થયા તે કયા સૂત્રમાં લખ્યું છે ?

(૨૩) શ્રીમંધરસ્વામિ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં વિચરે છે એવું તમે માનો છો તે તમારા કયા ૩૨ સૂત્રમાં છે ?

(૨૪) તમે પસંદ કરેલા બત્રીશ સૂત્રો માનવા અને બીજા ન માનવાએ કયા સૂત્રના આધારથી કહો છો ?

(૨૫) સાધુના ઓઘા, દંડ, મુહપત્તિ વિગેરેની લાંબાઈ કેટલી હોવી જોઈએ ? તમે લગભગ બે અઢી હાથ લાંબો ઓઘો રાખો છો તે કયા સૂત્રમાં જણાવ્યું છે ?

(૨૬) તમારા સાધુસાધ્વી મુહપત્તિ આઠ આંગળ લાંબી અને ત્રણ આંગળ પહોળી બાંધે છે તે કયા સૂત્રના આધારે ?

(૨૭) કસાઈ હોય તે પણ આગમાં બળતા જીવને બચાવે છે તો તેને બચાવવા તમે ના કહો છો તે કયા સૂત્રના આધારથી ?

(૨૮) તમારા મતના સ્થાપકે શાસ્ત્રોના બધાથી અવળોજ અર્થ કર્યો છે ! તેમણે કયા ગુરૂની આજ્ઞા માની હતી ? કોની પાસે ભણ્યા હતા ? કયી ભાષાનું કેટલું જ્ઞાન હતું ? તેમણે સંસ્કૃતમાં કોઈ ગ્રંથ બનાવ્યો છે ખરો ? શું કોઈ ગ્રંથનું ભાષાંતર કર્યું છે ખરું ?

આ પ્રશ્નોના જવાબ જરૂરજ જૈન સમાજને મળશે એવી આશા છે. હવેના પ્રકરણમાં પ્રિયવાંચકને બે બોલ કહી આ લખાણ સમાપ્ત કરવા ઇચ્છું છું. પ્રભુ સૌને સન્માર્ગે દારે ! એજ પ્રાર્થના.

અનુકુળતા હશે તો વધુ જણાવીશ. છતાં જો તમારી જિજ્ઞાસા થાય તો “તેરાપંથી નાટક” “તેરાપંથી હિતશિક્ષા” વિગેરે વાંચી સંતોષ માનજે.

મારી અભ્યર્થના.

હે તેરાપંથી બંધુઓ ! તમે જરૂર આમાંથી તમારી ભૂલ હોય તે સુધારવા પ્રયત્ન કરશો અને જે જે ખોટી માન્યતા છે તે દૂર કરી સાચા માર્ગનું અવલંબન લેશો. અવી મારી નમ્ર પ્રાર્થના છે.

પ્રિય પાઠક ! તને વિચારસાગરમાં છોડી તારી બુદ્ધિ પર આ વાંચનના સારને છોડું છું. તું તારી બુદ્ધિના બળથી સાચા માર્ગને અનુસરજે અને તેમાં તને જરૂર પરમાત્મા સહાય કરશેજ આમાં જે કંઈ લખ્યું છે તે મેં મારી બુદ્ધિથી ઉપજાવી કાઢ્યું નથી પરંતુ કેટલાક વિદ્વાનોની પાસેથી જાણીને તેમજ કેટલાક ગ્રંથો જોઈને જ તેમાંથી આ ટુંક સમાલોચના બહાર પાડી છે. સમય હશે તો બીજી આવૃત્તિમાં કંઈક વિસ્તાર સહિત જણાવવા પ્રયત્ન કરીશ. મારાથી જો કંઈ પણ ઉત્સૂત્ર લખાયું હોય અથવા કોઈને ઉદ્દેશીને કંઈ અયોગ્ય કહેવાયું હોય તો હું સંઘ સમક્ષ મન, વચન અને કાયાથી મિથ્યા દુષ્કૃતમ્ આપું છું. પરમાત્મા સૌને સદ્બુદ્ધિ આપો ! એજ અભ્યર્થના શુભમ ભવતુ.

ૐ શાન્તિ !

ૐ શાન્તિ !

ૐ શાન્તિ !

પ્રકરણ ૯ મું

પ્રિય વાંચકને.

પ્રિય વાંચક ! આ આખા વાંચનમાં તેં ધ્યાન તો આપ્યુંજ હશે. તુ જૈન હોય કે અજૈન તેની દરકાર નથી પણ એમાં તેરા પંથી સમાજ જે જાતની માન્યતા ધરાવે છે તે તને કોઈપણ મનુષ્ય ધર્મમાં માલમ પડશે ખરી ? જો તુ જૈન હોય તો જરૂર તને થશેજ કે આ મતવાળા સાધર્મી બંધુ તરાકે ઓળખાવાને લાયક નથી. જો તેને સાધર્મી ગણીશું તો જરૂર એમાં આખા જૈન સમાજને શોષવું પડશે. જગતમાં હલકા સ્થાનમાં ગણાવું પડશે. માટે આ વાંચનમાં આવેલા પ્રસંગોથી જરૂર તને ખાત્રી થઈ ગઈ હશે કે આ મતવાળામાં બાહ્યા ડોળ સિવાય કશું જણાતું નથી. માણસ થઈને તેના હૃદયમાં દયા ન હોય એ કેમ સંભવી શકે ? જો કોઈ માણસ છતી શક્તિએ મરતાને ન બચાવે તો તેને માણસ કેવી રીતે કહી શકાય ?

હવે વધારે ન લખતાં હું તને એજ પ્રાર્થના કરીશ કે, તું સાચા માર્ગને અનુસરજે અને જગતના માનવીઓમાં તારૂં મનુષ્ય તરીકેનું અને તેમાં વળી જૈન તરીકેનું ગૌરવવંતું સ્થાન ટકાવી રાખવા તારાથી બનતા બધાજ પ્રયત્ન કરજે.

આ સિવાય એ મતવાળાની ઘણી પેલો છે છતાં અહીં આટલેથીજ સંતોષ માનું છું. સવિષ્યમાં ખીજા પ્રસંગોમાં

